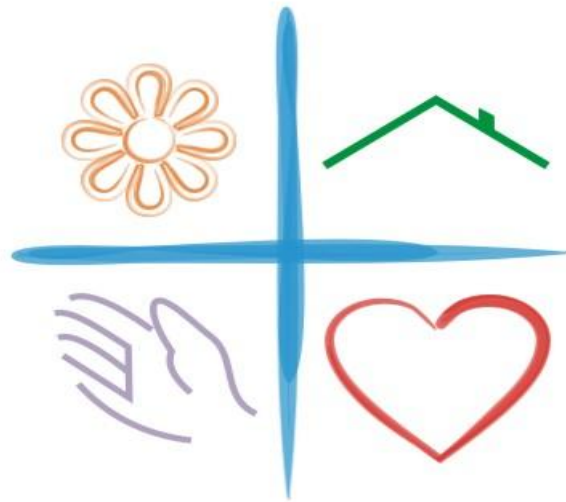

Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

Ετήσια Έκθεση
2024

Περιλαμβάνεται και κείμενο
εύκολης ανάγνωσης
(easy to read)

Πίνακας Περιεχομένων

Συντομογραφίες	4
Μέλη Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία.....	5
Προσωπικό Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία.....	6
1. Εισαγωγή	7
2. Σύνθεση, Αρμοδιότητες και Χρηματοδότηση Λειτουργίας της ΕΠΑΝΑ.....	7
2.1 Αρμοδιότητες ΕΠΑΝΑ.....	8
2.2 Χρηματοδότηση Επιτροπής	9
2.3 Προσωπικό Επιτροπής	10
3. Δραστηριότητες της Επιτροπής κατά το 2024	11
3.1 Τροποποίηση του Νόμου 117/89 και 11(I)/2018	11
3.2 Ταμείο Ατόμων με Νοητική Αναπηρία.....	11
3.3 Πλαίσιο πολιτικής και ενέργειες ΕΠΑΝΑ για την προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΝΑ	12
3.3.1 Νομοθετική ρύθμιση Δικαιοπρακτικής Ικανότητας ΑμεΑ	12
3.3.2 Αυτοσυνηγορία και ενεργός συμμετοχή ΑμεΝΑ	13
3.3.3 Εφαρμογή του κυρωτικού νόμου 8(III)/2011 - Σύμβαση ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ΑμεΑ & Καταληκτικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής του ΟΗΕ	15
3.3.4 Εκπαίδευση και Εργασία Ατόμων με Νοητική Αναπηρία	16
3.4 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ατόμων με Νοητική Αναπηρία	17
3.5 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ιδρυμάτων, Σωματείων και Υπηρεσιών	18
3.6 Λειτουργία Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης	20
3.7 Εξέταση παραπόνων, αιτημάτων και παραλήψεων	24
3.8 Διοργανώσεις εκπαιδεύσεων από την ΕΠΑΝΑ.....	25
3.8.1 Πρόγραμμα <i>Flag System</i>	25
3.8.2 Πρόγραμμα «Κράτα με Ασφαλή» (<i>Keep Me Safe</i>).....	25
3.8.3 Εκπαίδευση επαγγελματιών για τον χειρισμό δύσκολων συμπεριφορών	26
3.8.4 Διαλέξεις και διαφώτιση φορέων, οργανώσεων και ΑμεΝΑ από προσωπικό της ΕΠΑΝΑ	27
4. Αξιολόγηση της Κυπριακής πραγματικότητας	27
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	32
Παράρτημα 1: Προϋπολογισμός ΕΠΑΝΑ	33
Παράρτημα 2: Ανακοίνωση για το Δικαίωμα των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία να ασκούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι	35
Παράρτημα 3: Πως ψηφίζω στις εκλογές του 2024.....	37
Παράρτημα 4: Δελτίο Τύπου για την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία	42
Παράρτημα 5: Υπόμνημα Αυτοσυνηγόρων/Παρατηρητών για τον Εκφοβισμό - Bullying	44

Παράρτημα 6: Δημογραφικά στοιχεία ατόμων με νοητική αναπηρία με βάση το Μητρώο της Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία	48
Παράρτημα 6Α: Δημογραφικά στοιχεία ατόμων με νοητική αναπηρία με βάση το Μητρώο της Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία.....	59
Παράρτημα 7: Δημογραφικά στοιχεία από τη δράση της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ).....	63
Παράρτημα 7Α: Δημογραφικά στοιχεία από τη δράση της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ)	68
Παράρτημα 8: Δεδομένα από την εξέταση παραπόνων	70
Παράρτημα 8Α: Δεδομένα από την εξέταση παραπόνων	73

Συντομογραφίες

ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΑμεΝΑ	Άτομα με Νοητική Αναπηρία
ΓεΣΥ	Γενικό Σύστημα Υγείας
ΕΕΕ	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
ΕΠΑΝΑ	Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία
ΕΠΠ	Έγκαιρη Παιδική Παρέμβαση
ΚΣΟΠ	Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού
ΚΥΣΟΑ	Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων
ΛΕΠΠ	Λειτουργοί Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ	Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Ατόμων με Νοητική Αναπηρία
ΣΥΕΠΠ	Συντονιστική Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
ΤΕΠΑΚ	Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
ΤΚΕΑΑ	Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες
ΥΕΚΑ	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΚΕ	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
ΥΠΑΝ	Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας
ΥΣΕΑ	Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής

Μέλη Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

Κρατικά Μέλη

Βασιλική Φραγκάκη	Πρόεδρος Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας
Ηλίας Μαλλής	Αναπληρωτής Πρόεδρος Υπουργείο Οικονομικών
Ελίζα Γεωργιάδου	Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας
Δρ. Ελπίδα Χριστοδούλου	Υπουργείο Υγείας Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας
Ελένη Ματαίου Σκουφάρη	Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας Ειδική Εκπαίδευση

Ιδιωτικά Μέλη

Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ)

Κωνσταντίνος Εφραίμ
Σωτήρης Ξιούρος
Κυριάκος Στεφάνου
Δέσπω Πολυδώρου
Σταύρος Βρόντης

Προσωπικό Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

Μαρίνα Παγιάτσου	Αναπληρώτρια Προϊστάμενη (εκτελούσα καθήκοντα Προϊσταμένης συνεχόμενα από τον Ιούλιο 2017)
Μαρία Γεωργίου	Λειτουργός
Στάλω Διομήδους	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός (εκτελούσα καθήκοντα Γραμματειακού Λειτουργού)
Ρέα Κακουλλή	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός (αφυπηρέτηση 31/10/2024)
Ευγενία Χριστοδούλου	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
Ελένη Δημητρίου	Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης Λευκωσίας
Μαρίνα Αλ Μερσάνι	Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης Λεμεσού/Πάφου (λήξη συμβολαίου 24/10/2024)
Αναστασία Χατζηγιαννακού	Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης Λάρνακας/Αμμοχώστου (παραίτηση 15/11/2024)

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με το Άρθρο 16 των περί Ατόμων με Νοητική Αναπηρία Νόμων του 1989 και 2018 (117/89 & 11(I)/2018), η Επιτροπή ετοιμάζει και υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο ετήσια έκθεση, στην οποία περιλαμβάνεται γενική εκτίμηση της κατάστασης των δραστηριοτήτων της και των εξελίξεων που έγιναν κατά την περίοδο που καλύπτει η έκθεση, καθώς επίσης και προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων της Επιτροπής και του Ταμείου για τα ΑμεΝΑ για τον επόμενο χρόνο.

Βάσει των πιο πάνω νόμων και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (κυρωτικός Νόμος 8(III)/2011), κύρια αποστολή της ΕΠΑΝΑ είναι η προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΝΑ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση της κατάστασης στην Κύπρο, η προώθηση προτάσεων για προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, η ικανοποίηση των αναγκών και της αξιοπρεπούς διαβίωσής τους, λαμβάνοντας υπόψη τις δικές τους απόψεις και επιλογές.

Σεβόμενοι το δικαίωμα της πρόσβασης στην πληροφόρηση από ΑμεΝΑ, γίνεται προσπάθεια η ετήσια έκθεση να παρουσιάζεται παράλληλα και σε μορφή εύκολης ανάγνωσης και κατανόησης (easy to read).

Το άρθρο 16 του Νόμου για τα δικαιώματα των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία λέει ότι:

Η Επιτροπή ετοιμάζει έκθεση με τις δράσεις της.

Η Επιτροπή μιλά για την κατάσταση των ατόμων στην Κύπρο.

Η Επιτροπή γράφει για τα έξοδα που κάνει

Η Επιτροπή έχει καθήκον να παρακολουθεί τι γίνεται

με τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική αναπηρία.

Η Επιτροπή πρέπει να κάνει προτάσεις για να ζουν καλύτερα τα άτομα με νοητική αναπηρία.

Το κείμενο αυτό είναι για εύκολη ανάγνωση.

2. Σύνθεση, Αρμοδιότητες και Χρηματοδότηση Λειτουργίας της ΕΠΑΝΑ

Με βάση το Άρθρο 5 των Νόμων 117/89 & 11(I)/2018, ο εκάστοτε Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (από 01/01/2023 η Υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας) διορίζει δεκαμελές συμβούλιο με θητεία τεσσάρων ετών.

Ο Υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας διορίζει δέκα (10) μέλη για τέσσερα (4) χρόνια.

Η Επιτροπή απαρτίζεται από πέντε κρατικά μέλη που προέρχονται από το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας (Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες), το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού & Νεολαίας (Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση), το Υπουργείο Υγείας (Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας) και το Υπουργείο Οικονομικών. Επίσης συμμετέχουν πέντε ιδιωτικά μέλη, τα οποία υποδεικνύονται από τον ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ. Η θητεία της Επιτροπής έχει ισχύ από 01/10/2021 μέχρι τις 30/09/2025. Κατά το 2024 η Επιτροπή πραγματοποίησε εννέα (9) τακτικές συνεδρίες και τέσσερις (4) συνεδρίες με τη συμμετοχή των αυτοσυνήγορων, υπό την ιδιότητα τους ως «Παρατηρητές».	Τα πέντε (5) μέλη εργάζονται στην κυβέρνηση και τα άλλα πέντε (5) μέλη είναι γονείς των ατόμων με νοητική αναπηρία. Οι γονείς έχουν τον δικό τους Σύνδεσμο. Ονομάζεται Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Ατόμων με Νοητική Αναπηρία. Τα 10 μέλη θα είναι στην Επιτροπή μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2025. Το 2024 όλα τα μέλη συναντήθηκαν 9 φορές. Έγιναν και 4 συναντήσεις με Αυτοσυνήγορους. Οι Αυτοσυνήγοροι λέγονται και Παρατηρητές.
2.1 Αρμοδιότητες ΕΠΑΝΑ	
Οι κυριότερες αρμοδιότητες της ΕΠΑΝΑ, όπως καθορίζονται από το Άρθρο 6 των Νόμων 117/89 και 11(Ι)/2018, είναι: • Η καταγραφή ΑμεΝΑ σε Μητρώο με αναφορά στο είδος της αναπηρίας, στις ανάγκες, τα προβλήματα και οτιδήποτε άλλο σχετικό με το ίδιο το άτομο, την οικογένειά του και την περιουσία του. • Η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων των ΑμεΝΑ και των οικογενειών τους και ο καταρτισμός εκθέσεων και εισηγήσεων για την επίλυσή τους. • Ο καταρτισμός προγραμμάτων σε συνεργασία με αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για την εφαρμογή και υλοποίηση των δικαιωμάτων των ΑμεΝΑ και ο καθορισμός προτεραιοτήτων, ανάλογα με	Τι κάνει η Επιτροπή: • Έχει κατάλογο των ατόμων με νοητική αναπηρία της Κύπρου. Ο κατάλογος έχει πληροφορίες για κάθε άτομο. • Μαθαίνει για τα προβλήματα των ατόμων. Κάνει εισηγήσεις για τα άτομα Κάνει εισηγήσεις στις οικογένειες τους για να λύσουν προβλήματα. • Κάνει διάφορα προγράμματα μαζί

τη σοβαρότητα και την οικονομική δαπάνη που συνεπάγεται για την εφαρμογή ή υλοποίηση τους. • Η παρακολούθηση των ενεργειών και μέτρων που λαμβάνονται από τμήματα, λειτουργούς, οργανώσεις και άτομα, σχετικά με τα προβλήματα των ΑμεΝΑ. • Ο καταρτισμός και η τήρηση Μητρώου όλων των ιδρυμάτων και υπηρεσιών όπου απασχολούνται ή και φροντίζονται τα ΑμεΝΑ. • Η επιθεώρηση και αξιολόγηση, σε συνεννόηση με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, ιδρυμάτων και χώρων όπου διαμένουν ή εργοδοτούνται ΑμεΝΑ και η υποβολή σχετικών εκθέσεων. • Η παρακολούθηση της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της διαμονής και γενικά της ευημερίας των ΑμεΝΑ. • Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στα ΑμεΝΑ και στις οικογένειές τους. • Η καθοδήγηση των ενδιαφερομένων για παροχή υπηρεσιών σε ΑμεΝΑ. • Η τήρηση στατιστικών και άλλων πληροφοριών για τα ΑμεΝΑ. • Ο καταρτισμός καταλόγου διαχειριστών και επιτρόπων περιουσιών ΑμεΝΑ (αυτή η πρόνοια δεν εφαρμόζεται).	με άλλες υπηρεσίες • Μαθαίνει τι κάνει η Κυβέρνηση για τα άτομα με νοητική αναπηρία. • Έχει κατάλογο οργανισμών/συνδέσμων που βοηθούν τα άτομα. • Πηγαίνει σε χώρους όπου μένουν ή δουλεύουν τα άτομα Παρακολουθεί πως ζουν, αν εργάζονται και πως περνούν • Συμβουλεύει τα άτομα και τις οικογένειές τους. • Μιλά στον κόσμο για τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική αναπηρία. • Κάνει εκθέσεις με στατιστικά στοιχεία. • Μπορεί να κάνει κατάλογο με διαχειριστές της περιουσίας των ατόμων. Αυτό δεν γίνεται σήμερα.
--	--

2.2 Χρηματοδότηση Επιτροπής

Η Επιτροπή λειτουργεί με ετήσια χρηματοδότηση που καλύπτει όλες τις δαπάνες της, μέσω του Άρθρου 04.088 – «Χορηγία στην Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία - Τακτικές Δαπάνες» του Κεφαλαίου 03.2420 - «Τμήμα	Τα χρήματα για τη λειτουργία της Επιτροπής τα δίνει η κυβέρνηση.
--	---

Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες» του Προϋπολογισμού του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας. Η εγκριθείσα χορηγία της Επιτροπής για το 2024 ανερχόταν σε €400.000 ενώ οι πραγματικές της δαπάνες ανήλθαν στις €323.265 (Παράρτημα 1).	Το 2024 η Κυβέρνηση έδωσε στην Επιτροπή €400.000 Η Επιτροπή χρησιμοποίησε τις €323.265 (Παράρτημα 1).
2.3 Προσωπικό Επιτροπής	
Κατά το 2024, εργοδοτούνταν από την Επιτροπή τα πιο κάτω άτομα: • μία Λειτουργός (μόνιμο προσωπικό, Κλ. Α8-Α10-11) η οποία ασκεί συνεχόμενα καθήκοντα προϊσταμένης και συντονίζει τις δράσεις της ΕΠΑΝΑ από 01/07/2017. Από 01/07/2023 εγκρίθηκε από την Επιτροπή Αναπληρωτικός Διορισμός για τη θέση Προϊστάμενης • μία Λειτουργός (μόνιμο προσωπικό, Κλ. Α8-Α10-11) • μία Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός (μόνιμο προσωπικό, Κλ.Α2-Α5-Α7⁽ⁱⁱ⁾), η οποία ασκεί καθήκοντα Γραμματειακού Λειτουργού • μία Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός αορίστου χρόνου (Κλ. Α2) η οποία αφυπηρέτησε τον 10/2024 • μια Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός (μόνιμο προσωπικό, Κλ.Α2-Α5-Α7⁽ⁱⁱ⁾) • μια Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης, επιστημονικό προσωπικό (αορίστου χρόνου, Κλ.Α5), στην επαρχία Λευκωσίας • μία Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης, επιστημονικό προσωπικό με συμβόλαιο ορισμένου χρόνου (24 μήνες, Κλ. Α5), η οποία εξυπηρετεί τις επαρχίες Λεμεσού/Πάφου. Έληξε το συμβόλαιο στις 24/10/2024.	Το 2024 στην Επιτροπή δούλευαν: • Μια (1) μόνιμη λειτουργός η οποία είναι Αναπληρώτρια Προϊστάμενη • Μια (1) μόνιμη λειτουργός • Μια (1) μόνιμη Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός • Μια (1) Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός που αφυπηρέτησε τον Οκτώβριο • Μια (1) μόνιμη Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός • Μια (1) ψυχολόγος για τις οικογένειες με μικρά παιδιά στη Λευκωσία • Μια (1) ψυχολόγος για τις οικογένειες με μικρά παιδιά στη Λεμεσό και την Πάφο. Έληξε το συμβόλαιο της τον Οκτώβριο

• μια Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης, επιστημονικό προσωπικό με συμβόλαιο ορισμένου χρόνου (24 μήνες, Κλ. Α5), για τις επαρχίες Λάρνακας/Αμμοχώστου η οποία παραιτήθηκε στις 15/11/2024. Από τον Οκτώβριο του 2011, παραμένει κενή η θέση Προϊσταμένου της ΕΠΑΝΑ.	• Μια (1) ψυχολόγος για τις οικογένειες με μικρά παιδιά στη Λάρνακα και την Αμμόχωστο. Παραιτήθηκε τον Νοέμβριο 2024. Στην Επιτροπή υπάρχει μια κενή θέση.
3. Δραστηριότητες της Επιτροπής κατά το 2024	
Οι κυριότερες δράσεις της Επιτροπής που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2024 περιγράφονται πιο κάτω:	Τι έκανε η Επιτροπή το 2024:
3.1 Τροποποίηση του Νόμου 117/89 και 11(Ι)/2018	
Με επιστολές της η ΕΠΑΝΑ (ημερ. 03/01/2024 και 12/06/2024) προς το Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας απέστειλε υπενθύμιση για το νέο νομοσχέδιο που τροποποιεί τον Ν.117/89, το οποίο βρίσκεται σε εκκρεμότητα από το 2020. Επίσης, στις 15/04/2024 ο ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ απευθύνθηκε στην Υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας εκφράζοντας σοβαρούς προβληματισμούς ως προς την εξέλιξη της τροποποίησης του Ν.117/89, ζητώντας ενημέρωση για τις προθέσεις του Υφυπουργείου ως προς την τροποποίηση του Νόμου. Μέχρι το τέλος του 2024 δεν υπήρξε οποιαδήποτε εξέλιξη σχετικά με την τροποποίηση του Νόμου.	Η Επιτροπή έστειλε επιστολές στο Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας για να υπενθυμίσει για την αλλαγή του Νόμου. Ο Σύνδεσμος γονέων των ατόμων με νοητική αναπηρία μίλησε στην Υφυπουργό για το Νόμο. Ζήτησαν να αλλάξει η νομοθεσία. Δεν υπήρχε άλλη ενημέρωση για την αλλαγή του Νόμου το 2024.
3.2 Ταμείο Ατόμων με Νοητική Αναπηρία	
Το Ταμείο για τα Άτομα με Νοητική Αναπηρία λειτουργεί με βάση το Άρθρο 11 του Νόμου 117/89 και η Επιτροπή είναι ο Διαχειριστής του Ταμείου. Λόγω του ότι ο λογαριασμός που τηρείται στην Ελληνική Τράπεζα είναι ανενεργός εδώ και πολλά χρόνια, στάληκε επιστολή στο Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας (12/11/2024) με εισήγηση για κλείσιμο του	Με βάση τον Νόμο της Επιτροπής δημιουργήθηκε ένα Ταμείο για τα Άτομα με Νοητική Αναπηρία. Ο λογαριασμός έχει πολύ λίγα χρήματα και δεν χρησιμοποιείται.

Παράλληλα συνεχίζεται το πιλοτικό πρόγραμμα με τους Συμβούλους Υποστήριξης Λήψης Αποφάσεων της ΚΥΣΟΑ για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία και το προσωπικό της ΕΠΑΝΑ είναι σε συνεχή επικοινωνία μαζί τους ειδικά όσον αφορά τα ΑμεΝΑ. Το πιλοτικό ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2022 και ακόμη συνεχίζει να υποστηρίζει άτομα με αναπηρίες που το έχουν ανάγκη συμπεριλαμβανομένων και ατόμων με νοητική αναπηρία	Η Επιτροπή συζητά με τους Συμβούλους της ΚΥΣΟΑ για να βοηθούν τα άτομα με νοητική αναπηρία να αποφασίζουν για τον εαυτό τους.
---	--

3.3.2 Αυτοσυνηγορία και ενεργός συμμετοχή ΑμεΝΑ

Η ΕΠΑΝΑ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο θεσμό της Αυτοσυνηγορίας, η οποία έχει ως στόχο την ενεργή συμμετοχή των ΑμεΝΑ στα κέντρα λήψης αποφάσεων, τη δυνατότητα έκφρασης των απόψεων τους για θέματα που τους αφορούν και την προώθηση των δικαιωμάτων τους με βάση τις δικές τους επιλογές, επιθυμίες, ανάγκες και προτεραιότητες. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η συμμετοχή των Παρατηρητών σε συνεδρίες της, που ξεκίνησε από τον Ιούλιο 2021 και η προώθηση του θεσμού της αυτοσυνηγορίας είναι πολύ σημαντική ώστε τα άτομα να αναπτύξουν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους. Επιπλέον, ο θεσμός της αυτοσυνηγορίας είναι άμεσα συνδεδεμένος με την άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας και του δικαιώματος στην «ίση αναγνώριση ενώπιον του Νόμου» που είναι ανάμεσα στις προτεραιότητες της Επιτροπής του ΟΗΕ, όπως προβλέπεται στη Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρίες (Κυρωτικός Νόμος 8(III)2011) και στις συστάσεις που έγιναν από την Επιτροπή του ΟΗΕ το 2017 για προώθηση δημιουργίας της δικής τους αντιπροσωπευτικής οργάνωσης. Κατά το 2024 πραγματοποιήθηκαν τέσσερις συνεδρίες της ΕΠΑΝΑ με τη συμμετοχή των Αυτοσυνηγόρων/Παρατηρητών δηλαδή των ίδιων των ατόμων με νοητική αναπηρία.	Η ΕΠΑΝΑ θεωρεί ότι η Αυτοσυνηγορία είναι πάρα πολύ σημαντική. Τα ΑμεΝΑ πρέπει να λένε τις απόψεις τους, να λένε τις επιθυμίες τους και τις ανάγκες τους για τα θέματα που τους αφορούν. Με την αυτοσυνηγορία τα ΑμεΝΑ μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Η αυτοσυνηγορία συνδέεται και με την άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας και την ίση αναγνώριση των ΑμεΝΑ ενώπιον του Νόμου. Αυτό λέει και η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ. Και η Επιτροπή του ΟΗΕ το λέει στις παρατηρήσεις της. Έγιναν 4 συνεδρίες με τους Αυτοσυνήγορους/Παρατηρητές το 2024.
---	--

Στην πρώτη και δεύτερη συνεδρία της Επιτροπής για το 2024, συζητήθηκε το δικαίωμα των ατόμων στο «Εκλέγειν και Εκλέγεσθαι», ενόψει των εκλογών που πραγματοποιήθηκαν τον 6/2024 για ανάδειξη μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και των Δημοτικών και Κοινοτικών εκλογών. Με την ολοκλήρωση της συζήτησης του θέματος ετοιμάστηκε σχετική ανακοίνωση όπου καταγράφονται οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα καθώς και οι εισηγήσεις των ιδίων των ατόμων έτσι ώστε οι εκλογικές διαδικασίες να είναι προσβάσιμες και για τα ΑμεΝΑ ([Παράρτημα 2](#)). Ετοιμάστηκαν επίσης οδηγίες σε μορφή εύκολης ανάγνωσης για το «Πώς ψηφίζω στις εκλογές του 2024» ([Παράρτημα 3](#)).

Όλα τα έγγραφα στάλθηκαν προς τη Βουλή των Αντιπροσώπων, τον Υπουργό Εσωτερικών (Κεντρική Υπηρεσία Εκλογών), την Υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας καθώς και σε όλους τους Επιτρόπους.

Η τρίτη συνεδρίαση με τους Αυτοσυνήγορους αφορούσε το «Δικαίωμα των ατόμων στον πολιτισμό, την ψυχαγωγία και τον αθλητισμό».

Η τέταρτη συνεδρία πραγματοποιήθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 2024 με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Μέρας Ατόμων με Αναπηρία. Δόθηκε δημοσιότητα στη συνεδρία και εκδόθηκε σχετικό δελτίο τύπου ([Παράρτημα 4](#)).

Επίσης, στις 27/05/2024 στάλθηκε σε όλα τα αρμόδια Υπουργεία και στη Βουλή των Αντιπροσώπων, Υπόμνημα ([Παράρτημα 5](#)) για τον εκφοβισμό που βιώνουν τα ΑμεΝΑ. Ζητήθηκε η συνεργασία όλων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Το θέμα είχε συζητηθεί σε συνεδρίες του 2023 και είχε διενεργηθεί και πιλοτική έρευνα από την ΕΠΑΝΑ.

Στα πλαίσια αυτά η ΕΠΑΝΑ θα συνεχίσει να στηρίζει την προσπάθεια δημιουργίας ομάδων αυτοσυνήγορίας με διαλέξεις, συζητήσεις και έντυπο υλικό, ώστε να γίνει εφικτή η εκπροσώπηση των ιδίων των ατόμων στα

Στις δύο πρώτες συνεδρίες συζητήθηκε το δικαίωμα των ατόμων με νοητική αναπηρία να ψηφίζουν.

Οι Αυτοσυνήγοροι βοήθησαν να γίνει ανακοίνωση για τις εκλογές,

είπαν για τα προβλήματα

και τί χρειάζεται

για να είναι οι εκλογές προσβάσιμες για τα άτομα ([Παράρτημα 2](#)).

Γράφτηκαν επίσης οδηγίες

για το πώς μπορούν τα άτομα να ψηφίσουν ([Παράρτημα 3](#)).

Η ανακοίνωση στάλθηκε στα Υπουργεία και στη Βουλή.

Στην τρίτη συνεδρία συζητήθηκε το δικαίωμα σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Στην τέταρτη συνεδρία που έγινε την Παγκόσμια Μέρα Ατόμων με Αναπηρία τα άτομα μίλησαν για την αναπηρία.

Έγινε ανακοίνωση και ήρθαν και από την τηλεόραση ([Παράρτημα 4](#)).

Στάλθηκε επίσης σε όλους Υπόμνημα ([Παράρτημα 5](#)).

για το θέμα του εκφοβισμού.

Το θέμα συζητήθηκε στις συνεδρίες που έγιναν το 2023.

Έγιναν συναντήσεις και σε άλλα Κέντρα

κέντρα λήψης αποφάσεων σε διάφορα επίπεδα. Κατά το 2024 πραγματοποιήθηκαν επίσης παρουσιάσεις σε τρία Κέντρα/Δομές που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν ομάδες αυτοσυνηγορίας. Απώτερος στόχος της ΕΠΑΝΑ είναι η δημιουργία αντιπροσωπευτικής οργάνωσης που να αποτελείται από τα ίδια τα ΑμεΝΑ, σύμφωνα και με τις Καταληκτικές Παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ που έγιναν το 2017.	που θέλουν να δημιουργήσουν ομάδα αυτοσυνηγορίας. Η Επιτροπή προσπαθεί να βοηθήσει για να γίνει οργάνωση που να είναι μέλη τα ίδια τα ΑμεΝΑ.
3.3.3 Εφαρμογή του κυρωτικού νόμου 8(III)/2011 - Σύμβαση ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ΑμεΑ & Καταληκτικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής του ΟΗΕ	
Το προσωπικό της ΕΠΑΝΑ συμμετείχε στις συναντήσεις για τον καταρτισμό της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για τον Αυτισμό. Επίσης κατά το 2024 συμμετείχε σε συνεδρίες της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και υπέβαλε Υπόμνημα για τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας για όλα τα άτομα με αναπηρία, ανεξαρτήτως κριτηρίων της νομοθεσίας που αφορά το ΕΕΕ. Στο Υπόμνημά της η ΕΠΑΝΑ κατέγραψε την ανάγκη για συμπερίληψη όλων των ΑμεΝΑ στους δικαιούχους της νέας νομοθεσίας, ανεξαρτήτως βαθμού νοητικής αναπηρίας, εισηγήθηκε την αύξηση του επιδόματος αναπηρίας, καθώς και του επιδόματος ενοικίου και επισήμανε την ανάγκη όπως η νέα νομοθεσία προβλέπει και την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών προς τα ΑμεΝΑ: υπηρεσίες φροντίδας, προσωπικού βοηθού, οικιακού βοηθού, ανεξάρτητης διαβίωσης, σύμβουλου λήψης αποφάσεων, κλπ. Έγινε επίσης εισήγηση όπως στη νέα νομοθεσία περιληφθούν τα ΑμεΝΑ ως δικαιούχοι σε κοινωνικές παροχές όπως το επίδομα διακίνησης, η οικονομική βοήθεια για απόκτηση αυτοκινήτου, το επίδομα φροντίδας κ.ά.	Το 2024 έγινε Στρατηγική για τον Αυτισμό. Η Επιτροπή είπε τις απόψεις της. Η Επιτροπή είπε τις απόψεις της στη Βουλή για το νέο νόμο που θα γίνει για τα άτομα με αναπηρίες. Ο νέος νόμος δεν θα συνδέεται με το ΕΕΕ. Η Επιτροπή είπε ότι στον νέο νόμο πρέπει: • να δικαιούνται επίδομα αναπηρίας όλα τα άτομα με νοητική αναπηρία • να αυξηθεί το επίδομα αναπηρίας • να αυξηθεί το επίδομα ενοικίου • να δίνονται και υπηρεσίες εκτός από επίδομα όπως είναι: υπηρεσίες φροντίδας, προσωπικού βοηθού, οικιακού βοηθού, ανεξάρτητης διαβίωσης, σύμβουλου λήψης αποφάσεων κλπ.

Τονίστηκε επίσης η ανάγκη εξειδικευμένων υπηρεσιών φροντίδας προς τα ΑμεΝΑ και έγινε εισήγηση για αναθεώρηση του ποσού που δίνεται για φροντίδα, ώστε να ανταποκρίνεται στο πραγματικό κόστος που καλούνται να καλύψουν τα ΑμεΝΑ και οι οικογένειες τους. Ζητήθηκε επίσης, η διασφάλιση της παροχής επιλογών όσον αφορά υπηρεσίες ανεξάρτητης διαβίωσης, ώστε τα ΑμεΝΑ να μπορούν να διαμένουν ανεξάρτητα με την κατάλληλη υποστήριξη (π.χ. κατοικίες υποστηριζόμενης διαβίωσης, ατομικά σχέδια ανεξάρτητης διαβίωσης, κάλυψη κόστους ενοικίου ή δανείου). Έγινε επίσης αναφορά στην εκπροσώπηση των ίδιων των ΑμεΝΑ στη νέα νομοθεσία έτσι ώστε να διασφαλιστεί η συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν. Στο υπόμνημα περιλήφθηκαν και άλλα σημαντικά θέματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ετοιμασία της νέας νομοθεσίας όπως: η στεγαστική πολιτική για τα ΑμεΝΑ, η επιδότηση ενοικίου, η κάλυψη άλλων έκτακτων αναγκών, η αύξηση της άδειας μητρότητας και γονικής άδειας σε μητέρες παιδιών με νοητική αναπηρία και η δημιουργία υπηρεσιών στήριξης νέων μητέρων με νοητική αναπηρία.	• να δικαιούνται επίδομα διακίνησης • επίδομα για αγορά αυτοκινήτου • να παρέχεται εξειδικευμένη φροντίδα και αυξημένο ποσό για φροντίδα για να καλύπτεται το κόστος αγοράς υπηρεσιών από φροντιστές. • να δίνει το κράτος διάφορες επιλογές για υπηρεσίες ανεξάρτητης διαβίωσης για τα ΑμεΝΑ. Η Επιτροπή είπε ότι τα ίδια τα άτομα με νοητική αναπηρία πρέπει να συμμετέχουν και στη νέα νομοθεσία. Άλλες εισηγήσεις που έκανε η Επιτροπή για τη νέα νομοθεσία είναι: • το θέμα της κατοικίας των ΑμεΝΑ • η επιδότηση ενοικίου • η κάλυψη άλλων έκτακτων αναγκών • να δίνεται περισσότερη άδεια στις μητέρες παιδιών με νοητική αναπηρία • να στηρίζονται οι νέες μητέρες με νοητική αναπηρία.
3.3.4 Εκπαίδευση και Εργασία Ατόμων με Νοητική Αναπηρία	
Η ΕΠΑΝΑ πραγματοποίησε συνάντηση με την Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΥΣΕΑ) του Υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας με σκοπό την ενημέρωση για τα δικαιώματα των ΑμεΝΑ τόσο στην εκπαίδευση, όσο και για τη μετάβασή τους στην αγορά εργασίας. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα όπως η	Στο Υπουργείο Παιδείας υπάρχει μια Υπηρεσία που συμβουλεύει τους μαθητές για τα επαγγέλματα. Τους λέει τί μπορούν να κάνουν μετά το σχολείο. Η ΕΠΑΝΑ συνάντησε αυτή την

προετοιμασία των παιδιών για τη μετάβασή τους από την εκπαίδευση στην εργοδότηση, η ενημέρωση των ίδιων των ΑμεΝΑ για τα δικαιώματά τους και η διεκδίκησή τους (αυτοσυνηγορία) καθώς και η ενίσχυση των δεξιοτήτων τους έτσι ώστε μετά την ενηλικίωσή τους να μπορούν να ζουν αυτόνομα. Σημαντική είναι και η ενημέρωση των γονιών για την προώθηση της αυτονόμησης των παιδιών τους. Αποφασίστηκε η συνεργασία μεταξύ ΕΠΑΝΑ, ΥΣΕΑ και Συνδεδειγμένων Λειτουργιών, ξεκινώντας από την πραγματοποίηση συνάντησης με τη συμμετοχή όλων των καθηγητών ΣΕΑ και τους Συνδεδειγμένους Λειτουργούς Μέσης Εκπαίδευσης όπου να γίνει ενημέρωση για τις δομές/συνδέσμους που λειτουργούν ανά το παγκύπριο, για τις μορφές εργοδότησης και για τα προγράμματα που λειτουργούν για την ένταξη παιδιών σε ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης.	Υπηρεσία. Είναι σημαντικό η Υπηρεσία να προετοιμάζει τους μαθητές για να μπορούν να δουλέψουν όταν τελειώσουν το σχολείο. Να τους ενημερώνει και για τα δικαιώματά τους. Αποφασίστηκε να γίνει συνάντηση με τους καθηγητές αυτής της Υπηρεσίας για να ενημερωθούν για τα προγράμματα απασχόλησης των ΑμεΝΑ, για τα προγράμματα εργοδότησης και τα προγράμματα σπουδών.
3.4 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ατόμων με Νοητική Αναπηρία	
Σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Νόμου 117/89, η Επιτροπή καταρτίζει και τηρεί μητρώο για τα ΑμεΝΑ, το οποίο είναι αυστηρά εμπιστευτικό και χρησιμοποιείται για στατιστικούς σκοπούς και για παροχή ωφελημάτων στα ΑμεΝΑ. Στατιστικά στοιχεία παρέχονται σε πολλές αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες ή ΜΚΟ ή/και φοιτητές/ερευνητές, τηρουμένων των προνοιών του Νόμου Περί Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Ο συνολικός αριθμός ΑμεΝΑ που ήταν εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2024 ήταν 2725 (1611 άντρες και 1114 γυναίκες). Το 2024 έγιναν 40 νέες εγγραφές ΑμεΝΑ στο Μητρώο, ενώ διαγράφηκαν 76 άτομα τα οποία απεβίωσαν (εντοπισμός μετά από επικαιροποιήσεις). Επίσης 1 άτομο ζήτησε να διαγραφεί από το Μητρώο.	Η Επιτροπή έχει κατάλογο των ατόμων. Ο κατάλογος έχει πληροφορίες για το κάθε άτομο. Οι πληροφορίες δεν δίνονται σε κανένα. Οι πληροφορίες είναι χρήσιμες για στατιστικούς σκοπούς. Μέχρι το Δεκέμβριο 2024 ήταν γραμμένα 2725 άτομα: • 1611 άντρες και • 1114 γυναίκες. Το 2024 γράφτηκαν στον κατάλογο ακόμη 40 άτομα.

Επικαιροποιήθηκαν συνολικά τα στοιχεία 758 ατόμων. Κατά τη διάρκεια του 2024 εκδόθηκαν 625 βεβαιώσεις οι οποίες αφορούσαν: - 27 βεβαιώσεις για την παροχή του «Ειδικού Τιμολογιακού Πακέτου» της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου σε οικογένειες των ΑμεΝΑ - 207 βεβαιώσεις για παραχώρηση κάρτας στάθμευσης από το ΤΚΕΑΑ - 346 βεβαιώσεις για την απαλλαγή από τη συμπληρωμή στο ΓεΣΥ και - 45 βεβαιώσεις για άλλους λόγους. Επιπρόσθετα, στάληκαν σε 552 οικογένειες/ΑμεΝΑ μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου πληροφορίες και έντυπα αιτήσεων για διάφορα ωφελήματα που αφορούν τα ΑμεΝΑ. Συγκεκριμένα στάληκαν πληροφορίες για: το σχέδιο επιχορηγημένων διακοπών, την έκδοση Ευρωπαϊκής Κάρτας Αναπηρίας, την αίτηση για έκτακτες ανάγκες ή ανάγκες φροντίδας, την παροχή ενοικίου μέσω ΕΕΕ, το έντυπο αλλαγής στοιχείων για το ΕΕΕ, πληροφορίες για τα Σχέδια ανανεώσιμων πηγών ενέργειας του Υπουργείου Ενέργειας, την αίτηση για υποστηριζόμενη διαβίωση, την προίκα του παιδιού, κ.α. Η αίτηση για εγγραφή ΑμεΝΑ στο Μητρώο βρίσκεται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής (www.cpmental.com.cy) και αφού συμπληρωθεί μπορεί να αποσταλεί ηλεκτρονικά στο cp-mental@cytanet.com.cy ή ταχυδρομικώς μαζί με τις σχετικές ιατρικές βεβαιώσεις και άλλα στοιχεία, στα γραφεία της ΕΠΑΝΑ (Τ.Θ. 23292, 1680 Λευκωσία). Στατιστικά στοιχεία για το έτος 2024 που αφορούν τα ΑμεΝΑ που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο παρατίθενται στο Παράρτημα 6.	Το 2024 διαγράφηκαν από τον κατάλογο 77 άτομα: • 76 άτομα διαγράφηκαν επειδή πέθαναν • 1 άτομο ζήτησε να διαγραφεί. Επίσης άλλαξαν πληροφορίες 758 άτομα. Η Επιτροπή δίνει βεβαίωση όταν κάποιος το ζητήσει. Δόθηκαν 625 βεβαιώσεις το 2024: - 27 για έκπτωση στην ΑΤΗΚ (CΥΤΑ) - 207 για κάρτα στάθμευσης - 346 για απαλλαγή από επιπλέον πληρωμή στο ΓεΣΥ - 45 για διάφορους άλλους λόγους. Η Επιτροπή ενημέρωσε 552 οικογένειες για άλλα ωφελήματα που δικαιούνται και τους έστειλε τις αιτήσεις. Αίτηση για εγγραφή στο μητρώο βρίσκεται στην ιστοσελίδα www.cpmental.com.cy. Στο Παράρτημα 6Α είναι γραμμένα τα στατιστικά στοιχεία για το 2024.
3.5 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ιδρυμάτων, Σωματείων και Υπηρεσιών	
Σύμφωνα με το άρθρο 9 των Νόμων 117/89 και 11(Ι)2018, η ΕΠΑΝΑ, καταρτίζει και τηρεί	Η Επιτροπή έχει κατάλογο όλων των

Μητρώο Ιδρυμάτων, Σωματείων, Οργανώσεων και Υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα ΑμεΝΑ. Συγκεκριμένα, στο Μητρώο είναι εγγεγραμμένες δομές που προσφέρουν τουλάχιστον ένα ή περισσότερα από τα πιο κάτω προγράμματα, για τα ΑμεΝΑ: (i) Συνεχή (24ωρη) φροντίδα (ii) Ημερήσια φροντίδα (iii) Απογευματινή φροντίδα (iv) Ειδική αγωγή/εκπαίδευση (v) Θεραπείες (vi) Σπίτι στην κοινότητα ή υποστηριζόμενη διαβίωση (συνεχή διαμονή) (vii) Απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια (viii) Απασχόληση με στήριξη στην ανοικτή αγορά εργασίας. Στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ μέχρι τον Δεκέμβριο του 2024 ήταν εγγεγραμμένες 55 δομές. Συνολικά λειτουργούν τα πιο κάτω προγράμματα/δομές για τα ΑμεΝΑ: • 19 Κέντρα Ημέρας • 4 Κέντρα/Ιδρύματα 24ωρη φροντίδας • 4 Δομές- 24ωρης φροντίδας (ΥΚΕ) • 5 Σπίτια στην Κοινότητα (ΥΚΕ) για ενήλικα ΑμεΑ και 2 δομές ανηλίκων • 10 Κατοικίες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΤΚΕΑΑ) • 7 Ατομικά Προγράμματα Διαβίωσης (ΤΚΕΑΑ) • 7 Θεραπευτικά Κέντρα • 5 Σύνδεσμοι/ΜΚΟ • 27 προγράμματα απασχόλησης με στήριξη Κάποιες δομές λειτουργούν περισσότερο από ένα από τα πιο πάνω προγράμματα. Το προσωπικό της Επιτροπής εκτός των	οργανισμών με προγράμματα για τα άτομα με νοητική αναπηρία. Υπάρχουν διάφορα προγράμματα: - Για να μένουν τα άτομα και το βράδυ - Για να περνούν τη μέρα τους - Για να πηγαίνουν το απόγευμα - Για να κάνουν μαθήματα - Για να κάνουν θεραπείες - Για να μένουν με άλλους σε σπίτια αλλά με στήριξη - Για να δουλεύουν σε εργαστήρια - Για να δουλεύουν με στήριξη Στον κατάλογο είναι γραμμένα περίπου 55 προγράμματα. Δηλαδή λειτουργούν: - 19 κέντρα για απασχόληση την ημέρα - 4 κέντρα για συνεχή φροντίδα και το βράδυ - 4 κέντρα από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για όσους δεν μπορούν να είναι με την οικογένεια - 5 σπίτια για φροντίδα και το βράδυ για ενήλικα άτομα και 2 σπίτια για μικρά παιδιά - 10 σπίτια που ζουν μαζί με άλλα άτομα και έχουν στήριξη - 7 Ατομικά Προγράμματα Διαβίωσης (με στήριξη) - 7 κέντρα μόνο για θεραπείες - 5 Σύνδεσμοι/Σωματεία που
--	--

τακτικών καταρτίσεων των επαγγελματιών των δομών (βλέπε πιο κάτω), πραγματοποιεί και επισκέψεις στις δομές που είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο για καθοδήγηση, ενημέρωση για τα προγράμματα που λειτουργούν και καθοδήγηση για τον χειρισμό τυχόν προβλημάτων/δυσκολιών που έχουν να αντιμετωπίσουν. Το κύριο πρόβλημα των ΜΚΟ που λειτουργούν προγράμματα για τα ΑμεΝΑ είναι η μικρή επιχορήγηση μέσω των κρατικών χορηγιών και η συνεχής ανάγκη για εύρεση πόρων μέσω φιλανθρωπικών εκδηλώσεων. Αυτό συνεπάγεται τεράστιες προσπάθειες και ανησυχία σχετικά με την εύρεση πόρων. Επίσης προκαλεί αρνητικές συνέπειες στη μισθοδοσία του προσωπικού και στην έλλειψη σταθερής κατάρτισης και εποπτείας.	ασχολούνται με βοήθεια στα άτομα ή με αθλητισμό - 27 προγράμματα εργασίας με στήριξη. Το προσωπικό της Επιτροπής έχει συνεργασία με όλους. Ένα σημαντικό πρόβλημα των ΜΚΟ είναι ότι δεν παίρνουν αρκετά χρήματα από την Κυβέρνηση. Γι' αυτό πρέπει να κάνουν συνέχεια εκδηλώσεις. Αν δεν έχουν αρκετά λεφτά δεν μπορούν να έχουν το προσωπικό που χρειάζονται για να λειτουργούν σωστά.
---	--

3.6 Λειτουργία Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης

Η Συντονιστική Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ) συστάθηκε και λειτουργεί με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 54.482 και ημερ. 31/10/2001, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, βάσει του άρθρου 6(γ). Οι υπηρεσίες ΕΠΠ απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας μέχρι 6-7 χρόνων με νοητική αναπηρία ή/και αναπτυξιακές διαταραχές. Οι πιο βασικές αρμοδιότητες των ΛΕΠΠ είναι οι ακόλουθες: - διερεύνηση των αναγκών του παιδιού και της οικογένειας - στήριξη και παροχή συμβουλευτικής σε γονείς και άλλα μέλη της οικογένειας - συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών προς όφελος του παιδιού - αναλυτική πληροφόρηση των γονιών για τις	Η Επιτροπή έχει μια υπηρεσία που λέγεται Συντονιστική Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ). Η υπηρεσία αυτή βοηθά τις οικογένειες που έχουν μικρά παιδιά με νοητική αναπηρία. Τι κάνουν οι Λειτουργοί: - βλέπουν ποιες είναι οι ανάγκες του παιδιού - στηρίζουν και συμβουλεύουν την οικογένεια - συντονίζουν τις υπηρεσίες για το παιδί - εξηγούν στους γονείς τι
--	---

υπηρεσίες που παρέχονται στο δημόσιο, ιδιωτικό και εθελοντικό τομέα - διευθέτηση συναντήσεων με ειδικούς για σκοπούς αξιολόγησης ή/και αναπροσαρμογής της παρέμβασης - οργάνωση και παρακολούθηση των θεραπευτικών παρεμβάσεων προς το παιδί και την οικογένεια - ενδυνάμωση των γονιών με στόχο την αποτελεσματικότερη άσκηση του ρόλου τους, ώστε να αναλαμβάνουν κεντρικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων προς όφελος του παιδιού - προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού και της οικογένειας. Οι υπηρεσίες των ΛΕΠΠ παρέχονται δωρεάν, με διακριτικότητα και εμπιστευτικότητα. Ο γενικός συντονισμός και η καθοδήγηση γίνεται από τη Λειτουργό της Επιτροπής σε τακτική βάση. Κατά το 2024 πραγματοποιήθηκαν 11 συναντήσεις συντονισμού. Στους ΛΕΠΠ παρέχεται επίσης εποπτεία από εγγεγραμμένο Συμβουλευτικό Ψυχολόγο με αγορά υπηρεσιών από την ΕΠΑΝΑ. Κατά το 2024, πραγματοποιήθηκαν 18 ομαδικές και 4 ατομικές συναντήσεις εποπτείας.	προσφέρεται για το παιδί - βοηθούν να βρεθούν οι ειδικοί - παρακολουθούν αν το παιδί κάνει τις θεραπείες - βοηθούν τους γονείς να καταλάβουν το πρόβλημα του παιδιού - προστατεύουν τα δικαιώματα του παιδιού. Οι υπηρεσίες είναι δωρεάν. Οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικές. Οι Λειτουργοί συζητούν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σε ομαδικές συναντήσεις. Το 2024 έγιναν 11 συναντήσεις. Μια ειδική ψυχολόγος βοηθά τις Λειτουργούς. Λέγεται Επόπτρια. Το 2024 έγιναν 22 συνεδρίες με την Επόπτρια.
Δράσεις της ΣΥΕΠΠ Κατά το 2024, παραπέμφθηκαν στη ΣΥΕΠΠ 238 νέες περιπτώσεις παιδιών. Σημειώνεται ότι από το Σεπτέμβριο του 2006 μέχρι το Δεκέμβριο του 2024 παραπέμφθηκαν στην Υπηρεσία συνολικά 2676 περιπτώσεις. Εκτός των νέων παραπομπών κατά το 2024 αποτάθηκαν στην υπηρεσία και οικογένειες που παραπέμφθηκαν στη ΣΥΕΠΠ τα προηγούμενα χρόνια, με νέα αιτήματα, για διερεύνηση παραπόνων, για ενημέρωση ή για ψυχολογική στήριξη. Οι ΛΕΠΠ χειρίστηκαν περίπου 500 αναφορές/αιτήματα από	Τι κάνει η ΣΥΕΠΠ Το 2024 οι ΛΕΠΠ βοήθησαν 238 νέες οικογένειες. Από τον Σεπτέμβριο 2006 μέχρι το 2024 βοήθησαν 2676 οικογένειες. Βοήθησαν επίσης 500 οικογένειες, που ήρθαν τα προηγούμενα χρόνια. Πολλές οικογένειες έρχονται συχνά.

υφιστάμενες οικογένειες. Οι περισσότερες οικογένειες εξυπηρετήθηκαν περισσότερες από μια φορές και για ένα ή περισσότερα αιτήματα. Επίσης, οι ΛΕΠΠ αναλαμβάνουν και τη διερεύνηση παραπόνων ΑμεΝΑ οποιασδήποτε ηλικίας τα οποία χειρίζονται σε συνεργασία με την Αν. Προϊσταμένη ή τη Λειτουργό της ΕΠΑΝΑ. Κατά το 2024, οι ΛΕΠΠ χειρίστηκαν 31 παράπονα. Η αναλυτική κατάσταση των νέων παραπομπών στη ΣΥΕΠΠ και τα δημογραφικά στοιχεία φαίνονται στο Παράρτημα 7. Από το 2017, οι ΛΕΠΠ πραγματοποιούν ομάδες στήριξης και προσωπικής ανάπτυξης γονέων, σε τακτική βάση. Το 2024 πραγματοποιήθηκαν τρεις ομάδες στήριξης γονέων, μια σε κάθε επαρχία. Στη Λεμεσό η ομάδα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με το Τμήμα Επιστημών Αποκατάστασης του ΤΕΠΑΚ από 07/03/2024-25/04/2024 για οκτώ συναντήσεις. Η ομάδα στην επαρχία Λευκωσίας πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Κλινική Γενετικών & Σπάνιων Παθήσεων του Καραϊσκάκειου Ιδρύματος και πραγματοποιήθηκαν έξι συναντήσεις από τις 09/04/2024-28/05/2024. Τέλος, η ομάδα στη Λάρνακα πραγματοποιήθηκε από τις 20/09/2024-11/11/2024 για έξι συναντήσεις, με τη συνεργασία του Δήμου Αραδίππου. Στόχος των ομάδων στήριξης είναι η προσωπική ανάπτυξη και η ενδυνάμωση των γονιών, μέσα σε ένα ασφαλές πλαίσιο όπου μπορούν να εκφραστούν ανοικτά, να επεξεργαστούν τα βιώματά τους και να διαχειριστούν το συναισθηματικό φορτίο της ανατροφής ενός παιδιού με αναπτυξιακές διαταραχές. Η θεματολογία διαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες των συμμετεχόντων γονιών σε κάθε ομάδα. Οι ΛΕΠΠ αναλαμβάνουν ρόλο συντονιστή σε κάθε ομάδα, διευκολύνοντας το	Χρειάζονται βοήθεια. Έχουν διαφορετικά προβλήματα. Καμιά φορά οι ΛΕΠΠ δέχονται παράπονα από πιο μεγάλα άτομα. Έτσι συνεργάζονται με τους Λειτουργούς στα κεντρικά γραφεία. Το 2024 μίλησαν με 31 μεγάλους για τα προβλήματα τους. Στο Παράρτημα 7Α υπάρχουν τα στατιστικά στοιχεία της ΣΥΕΠΠ. Οι ΛΕΠΠ κάνουν ομάδες γονέων κάθε χρόνο. Γίνονται ομάδες σε όλες τις επαρχίες. Στη Λεμεσό η ομάδα έγινε από τις 07/03/2024 – 25/04/2024. Στη Λευκωσία από 09/04/2024 – 28/05/2024. Στη Λάρνακα από 20/09/2024 – 11/11/2024. Στόχος των ομάδων είναι να νοιώσουν οι γονείς πιο δυνατοί για να μεγαλώσουν σωστά το παιδί τους Όταν γίνονται οι ομάδες οι γονείς συζητούν για: • τη συμπεριφορά της κοινωνίας • τις σχέσεις μέσα στην οικογένεια • τις ανάγκες των ίδιων των γονιών • τις ανάγκες των παιδιών τους.
--	--

μοίρασμα των γονιών και την ανάδειξη των αναγκών τους. Με την ολοκλήρωση κάθε ομάδας γίνεται αξιολόγηση από τους ίδιους τους γονείς αλλά και από τις συντονίστριες/λειτουργούς για περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση του προγράμματος. Από την εμπειρία που αποκτήθηκε τα τελευταία χρόνια, οι ομάδες αποτελούν έναν ουσιαστικό τρόπο ενδυνάμωσης των γονιών, ανακουφίζοντάς τους από το άγχος, το θυμό, το αίσθημα μοναξιάς ή άλλα συναισθήματα που αναφέρουν ότι βιώνουν οι περισσότεροι γονείς. Δίνει επίσης στους γονείς την ευκαιρία να «δικτυωθούν» και να ανταλλάξουν εμπειρίες, απόψεις και ιδέες μεταξύ τους. Να σημειωθεί ότι τις περισσότερες φορές η επικοινωνία μεταξύ των γονιών συνεχίζεται με δική τους πρωτοβουλία και μετά την ολοκλήρωση των ομάδων. Επίσης, κατά τη διάρκεια του έτους, οι ΛΕΠΠ πραγματοποίησαν μεγάλο αριθμό συναντήσεων ανά το Παγκύπριο με διάφορους ειδικούς ιατρούς, θεραπευτές, θεραπευτικά κέντρα, παιδίατρους κλπ., για να ενημερώσουν για τη λειτουργία της ΣΥΕΠΠ. Κατά το 2024 πραγματοποιήθηκαν περίπου 25 συναντήσεις με φορείς, ΜΚΟ, θεραπευτές, θεραπευτικά κέντρα, ειδικούς γιατρούς, νηπιαγωγεία (δημόσια και ιδιωτικά) κλπ. Πραγματοποιήθηκε επίσης συνάντηση με τον Πρόεδρο της Παιδιατρικής Εταιρείας Κύπρου, όπου συζητήθηκαν σημαντικά θέματα που αφορούν την έγκαιρη παιδική παρέμβαση όπως η εφαρμογή πληθυσμιακού ανιχνευτικού προγράμματος για τη διάγνωση της Διαταραχής Αυτιστικού Φάσματος και κατά πόσο υπάρχει δυνατότητα επέκτασης της και σε άλλες αναπτυξιακές διαταραχές/νοητική αναπηρία. Κατά τη συνάντηση, έγινε και ενημέρωση από τον Πρόεδρο της Εταιρείας, ότι σύντομα θα τεθεί σε εφαρμογή παλαιότερη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για την επέκταση του Νεογνικού Ανιχνευτικού	Μετά τις ομάδες οι γονείς κάνουν σχόλια. Λένε τι σκέφτηκαν. Λένε τι ένιωσαν. Στις ομάδες οι γονείς μοιράζονται εμπειρίες. Είναι ασφαλείς να πουν ότι νιώθουν. Πολλοί από αυτούς γίνονται φίλοι. Πολλοί γονείς συνεχίζουν να μιλούν και μετά τις ομάδες. Επίσης, οι ΛΕΠΠ μίλησαν για τη δουλειά τους. Μιλούν σε γιατρούς και θεραπευτές. Μιλούν σε όλους τους επαγγελματίες. Και σε σχολεία. Το 2024 έκαναν περίπου 25 επισκέψεις. Έγινε και συνάντηση με την Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου. Η Επιτροπή μίλησε για το πόσο σημαντικό είναι να δίνεται βοήθεια σε γονείς παιδιών με μικρά παιδιά. Οι παιδίατροι να βλέπουν ποια παιδιά έχουν δυσκολίες και να τους ενημερώνουν για τη ΣΥΕΠΠ. Αποφασίστηκε από το Υπουργείο Υγείας ότι θα γίνεται διερεύνηση για τον Αυτισμό και για τα μεταβολικά νοσήματα.
---	---

Προγράμματος, με βάση το οποίο θα ελέγχονται επιπλέον 8 Κληρονομικά Μεταβολικά Νοσήματα (ΚΜΝ). Αναφορικά με το θέμα, τέθηκαν εισηγήσεις για πιο στενή συνεργασία μεταξύ των δύο φορέων.	Η Παιδιατρική Εταιρεία θα συνεργαστεί με την ΕΠΑΝΑ και τη ΣΥΕΠΠ για τα θέματα που αφορούν τα παιδιά.
3.7 Εξέταση παραπόνων, αιτημάτων και παραλήψεων	
Ανάμεσα στις αρμοδιότητες της ΕΠΑΝΑ είναι η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων των ΑμεΝΑ και των οικογενειών τους και ο καταρτισμός εκθέσεων και εισηγήσεων για την επίλυσή τους, η παρακολούθηση της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της διαμονής και γενικά της ευημερίας των ΑμεΝΑ καθώς και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στα ΑμεΝΑ και τις οικογένειές τους. Στα πλαίσια αυτά, η ΕΠΑΝΑ δέχεται παράπονα από τα ίδια τα ΑμεΝΑ ή και τις οικογένειές τους τα οποία εξετάζει και προσπαθεί να παρέχει καθοδήγηση για επίλυσή τους. Η ΕΠΑΝΑ κατά το 2024 δέχτηκε 198 παράπονα/αιτήματα. Συχνά γίνεται αναφορά σε πέραν του ενός παραπόνου. Ένα σοβαρό παράπονο που εξέτασε η Επιτροπή ήταν η κήρυξη ενός ενήλικου ατόμου με νοητική αναπηρία ως «ανίκανο πρόσωπο» με βάση τον περί διαχείρισης περιουσίας ανικάνων προσώπων Νόμο (Ν.23(Ι)/1996), εν αγνοία του ίδιου του ατόμου, τη στιγμή που εργάζεται και ζει αυτόνομα σε δικό του σπίτι. Η ΕΠΑΝΑ διερεύνησε διεξοδικά το θέμα και κατέβαλε προσπάθειες για να ενημερώσει το άτομο για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να ανακτήσει το δικαίωμά του προς δικαιοπραξία. Επίσης, κατά το 2024 αρκετές οικογένειες ΑμεΝΑ ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι, στο πλαίσιο των επικαιροποιήσεων των τραπεζικών λογαριασμών τους, τα τραπεζικά ιδρύματα ζητούσαν όπως προσκομίσουν διάταγμα διαχείρισης, διαφορετικά παγοποιούσαν τον λογαριασμό. Η Επιτροπή απέστειλε επιστολή/παράπονο προς την	Στην Επιτροπή έρχονται πολλά παράπονα. Γονείς και άτομα ζητούν βοήθεια. Τα παράπονα γίνονται από το τηλέφωνο ή με επιστολή. Το 2024 η Επιτροπή δέχτηκε 198 παράπονα ή αιτήματα. Ένα σοβαρό παράπονο ήταν από ενήλικο άτομο με νοητική αναπηρία Έγινε διάταγμα διαχείρισης για το άτομο χωρίς να το γνωρίζει. Η Επιτροπή προσπάθησε να βοηθήσει το άτομο να έχει ξανά τα δικαιώματά του. Επίσης, πολλές οικογένειες έκαναν παράπονα για τις τράπεζες. Οι τράπεζες ζητούν διάταγμα διαχείρισης για να κάνουν λογαριασμό στα ΑμεΝΑ.

Επίτροπο Διοικήσεως και Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για διερεύνηση της πρακτικής που ακολουθούν οι τράπεζες, στερώντας το δικαίωμα των ΑμεΝΑ για δικαιοπραξία, ενώ παράλληλα τους στερεί και το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση στα χρηματοοικονομικά τους στοιχεία. Περισσότερες πληροφορίες και στατιστικά δεδομένα σχετικά με τα παράπονα που δέχθηκε η ΕΠΑΝΑ κατά το 2024 περιλαμβάνονται στο Παράρτημα 8.	Αυτό είναι λάθος γιατί το άτομο χάνει όλα του τα δικαιώματα. Η ΕΠΑΝΑ κατάγγειλε το θέμα στην Επίτροπο Διοικήσεως για να το διερευνήσει. Στο Παράρτημα 8Α έχει περισσότερες πληροφορίες για τα παράπονα.
3.8 Διοργανώσεις εκπαίδευσεων από την ΕΠΑΝΑ	
3.8.1 Πρόγραμμα Flag System	
Το 2024 πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά εκπαίδευση επαγγελματιών που ασχολούνται με ΑμεΝΑ στο πρόγραμμα Flag System, σε συνεργασία με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΚΣΟΠ). Το Flag System είναι ένα επιστημονικά τεκμηριωμένο εργαλείο αξιολόγησης για την αναγνώριση και διαχείριση αποδεκτών και μη αποδεκτών σεξουαλικών συμπεριφορών και εμπειριών. Το εργαλείο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί και για την αξιολόγηση της σεξουαλικής συμπεριφοράς των ΑμεΝΑ ή/και των ατόμων με άλλες ψυχοκοινωνικές αναπηρίες (σύνδρομο, αυτισμό κλπ). Πραγματοποιήθηκαν δύο διήμερες εκπαιδεύσεις επαγγελματιών, τις οποίες παρακολούθησαν συνολικά 37 επαγγελματίες (18 στην Ομάδα Α και 21 στην Ομάδα Β), από δομές/υπηρεσίες από όλες τις πόλεις. Αρκετοί συμμετέχοντες προέρχονταν από διάφορα Κέντρα Ημέρας/δομές ΜΚΟ ενώ υπήρχαν και αρκετοί λειτουργοί των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και εκπαιδευτικοί.	Το 2024 η Επιτροπή έκανε ένα νέο πρόγραμμα. Το παρακολούθησαν επαγγελματίες που εργάζονται με τα ΑμεΝΑ. Το πρόγραμμα ονομάζεται Flag System. Με το πρόγραμμα μπορούν οι επαγγελματίες να καταλάβουν αν μια συμπεριφορά είναι σωστή ή όχι. Έγιναν δύο ομάδες εκπαίδευσης και είχαν διάρκεια δύο μέρες. Στην πρώτη ομάδα συμμετείχαν 18 επαγγελματίες και στη δεύτερη ομάδα 21 επαγγελματίες.
3.8.2 Πρόγραμμα «Κράτα με Ασφαλή» (Keep Me Safe)	
Στις 07/11/2024 πραγματοποιήθηκε στο Συνεδριακό Κέντρο Λευκάρων συνάντηση ανατροφοδότησης των επαγγελματιών που συμμετείχαν στις εκπαιδεύσεις του	Η Επιτροπή συνάντησε τους επαγγελματίες που έκαναν εκπαίδευση στο

προγράμματος Keep Me Safe που υλοποίησε η ΕΠΑΝΑ από το 2021-2023. Κατά τη συνάντηση συζητήθηκαν δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες κατά την εφαρμογή του προγράμματος, προβληματισμοί αλλά και τα θετικά στοιχεία του προγράμματος. Η ΕΠΑΝΑ θεωρεί ότι το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να εφαρμόζεται από όλες τις δομές που εξυπηρετούν ΑμεΝΑ, από κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό, για να διασφαλίζεται όσο το δυνατό η σωστή ενημέρωση για τα σεξουαλικά δικαιώματα των ΑμεΝΑ όπως και η πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης. Επίσης είναι απαραίτητη η προώθηση του ιδίου προγράμματος σε όλες τις ειδικές μονάδες διαμορφωμένο για κάθε ηλικία, κάτι που εκφράζουν και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί που καταρτίστηκαν στο πρόγραμμα.	πρόγραμμα Keep Me Safe. Η συνάντηση έγινε στα Λεύκαρα. Οι επαγγελματίες είπαν: - δυσκολίες που αντιμετωπίζουν - τί τους προβληματίζει - τί τους αρέσει. Το πρόγραμμα είναι σημαντικό. Θα πρέπει να γίνεται σε όλα τα Κέντρα που εξυπηρετούν άτομα με αναπηρία.
--	---

3.8.3 Εκπαίδευση επαγγελματιών για τον χειρισμό δύσκολων συμπεριφορών

Ο χειρισμός δύσκολων συμπεριφορών που εκδηλώνονται από ΑμεΝΑ ή/και αναπτυξιακές διαταραχές ήταν πάντα ένα θέμα που απασχολούσε τους επαγγελματίες τόσο σε δομές όσο και σχολεία. Για το σκοπό αυτό η ΕΠΑΝΑ σε συνεργασία με το Studio III της Αγγλίας, διοργάνωσαν εκπαίδευση με στόχο την κατάρτιση επαγγελματιών στον χειρισμό δύσκολων ή/και επιθετικών συμπεριφορών από άτομα με νοητική αναπηρία (ΑμεΝΑ). Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 24/10/2024 στην Αίθουσα του Ιστορικού και Λαογραφικού Αρχείου του Δήμου Αραδίππου (πρώην Θ.Ο.Ι. Αραδίππου). Υπήρξε μεγάλο ενδιαφέρον από τους επαγγελματίες για να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα και ενώ αρχικά είχε καθοριστεί ως μέγιστος αριθμός τα 25 άτομα, τελικά επιτράπηκε η συμμετοχή σε 35 επαγγελματίες. Από την εκπαίδευση προέκυψαν σημαντικές εισηγήσεις από τους επαγγελματίες, οι οποίες	Το 2024 έγινε εκπαίδευση για το πώς μπορούν οι επαγγελματίες να βοηθήσουν τα άτομα με νοητική αναπηρία όταν είναι θυμωμένα και επιθετικά. Η Επιτροπή ζήτησε τη βοήθεια ειδικού από την Αγγλία για την εκπαίδευση. Η συνάντηση έγινε στην Αραδίππου. Συμμετείχαν 35 επαγγελματίες από όλη την Κύπρο. Οι επαγγελματίες είπαν ότι ήταν χρήσιμη η εκπαίδευση.
---	--

θα ληφθούν υπόψη από την ΕΠΑΝΑ για μελλοντικό προγραμματισμό εκπαιδεύσεων.	Έκαναν και άλλες εισηγήσεις για το θέμα.
3.8.4 Διαλέξεις και διαφώτιση φορέων, οργανώσεων και ΑμεΝΑ από προσωπικό της ΕΠΑΝΑ	
Η ΕΠΑΝΑ διοργανώνει διαλέξεις/ημερίδες για την ενημέρωση φορέων, οργανώσεων, γονέων και των ίδιων των ΑμεΝΑ για διάφορα θέματα. Το 2024 διοργανώθηκαν τα ακόλουθα: 17/02/2024: Σε συνεργασία με το Συμβούλιο Κοινοτικού Εθελοντισμού Κάτω Πολεμιδιών πραγματοποιήθηκε διάλεξη με θέμα «Σχολικός εκφοβισμός και Αναπηρία». 03/04/2024 και 10/04/2024: Σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου και το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής (Τμήμα Υπηρεσιών Πληροφορικής) διοργανώθηκαν εργαστήρια για την ετοιμασία εγγράφων σε μορφή Easy to Read, στο πλαίσιο του Accessible EU. 18/05/2024: Συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου για συντονισμό Ημερίδας με τίτλο «Διατομεακές Προσεγγίσεις για την Προσβασιμότητα – δουλεύοντας μαζί για την άρση εμποδίων». 08/10/2024: Η ΕΠΑΝΑ πραγματοποίησε ενημερωτική συνάντηση/συζήτηση στο Πολυδύναμο Κέντρο Στροβόλου με θέμα «Προοπτικές και επιλογές μετά το σχολείο». Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε μετά από αίτημα γονιών που συμμετείχαν στην ομάδα στήριξης γονέων που υλοποίησε η ΛΕΠΠ Λευκωσίας. Μετά το τέλος της ημερίδας καταγράφηκαν τα συμπεράσματα και οι προβληματισμοί που προέκυψαν για ενημέρωση της Επιτροπής. Όλες οι παρουσιάσεις και τα συμπεράσματα από τη συνάντηση είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Επιτροπής.	Η ΕΠΑΝΑ κάνει συναντήσεις για να ενημερώσει για θέματα που απασχολούν τα άτομα με αναπηρία. Το 2024 έγιναν τα πιο κάτω: 17/02/2024: Διάλεξη για τον σχολικό εκφοβισμό στα άτομα με αναπηρία. 03/04/2024 και 10/04/2024: Εργαστήρια για τα κείμενα εύκολης ανάγνωσης (easy to read). 18/05/2024: Ημερίδα για την προσβασιμότητα. 08/10/2024: Συνάντηση με γονείς ατόμων με νοητική αναπηρία για τις επιλογές των παιδιών μετά το σχολείο.
4. Αξιολόγηση της Κυπριακής πραγματικότητας	
Η ΕΠΑΝΑ στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της και συγκεκριμένα με βάση το άρθρο 16 του Ν.117/89, περιλαμβάνει στην Ετήσια Έκθεσή	Η Επιτροπή κάθε χρόνο περιγράφει τί γίνεται στην Κύπρο

της, τις εξελίξεις και συνοπτική περιγραφή της Κυπριακής πραγματικότητας για την περίοδο που καλύπτει η Έκθεση.

Κατά το 2024 η ΕΠΑΝΑ κατέγραψε σε αναλυτικό Υπόμνημα την κατάσταση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΝΑ και οι οικογένειές τους μέσα από την πολυετή επαφή τους με τα καθημερινά προβλήματα που αναφέρουν οι ίδιοι, αλλά και τη διαρκή τριβή με όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες (κρατικές, ιδιωτικές και ΜΚΟ).

Στο υπόμνημα περιλαμβάνονται θέματα όπως:

- Η εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΝΑ
- Η Αυτοσυνηγορία
- Η Έγκαιρη Παιδική Παρέμβαση
- Οι δομές ημερήσιας φροντίδας και γενικά τα προγράμματα απασχόλησης των ΑμεΝΑ
- Η ανεξάρτητη διαβίωση
- Οι υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας
- Οι συνοδευτικές/υποστηρικτικές υπηρεσίες
- Ο ελεύθερος χρόνος/ψυχαγωγία των ΑμεΝΑ
- Η σεξουαλικότητα και η πρόληψη σεξουαλικής κακοποίησης
- Η εκπαίδευση
- Η επαγγελματική αποκατάσταση/εργοδότηση
- Η προσβασιμότητα και οι εύλογες προσαρμογές.

Για το κάθε θέμα, πέρα από την περιγραφή της πραγματικότητας και των δυσκολιών των ΑμεΝΑ καταγράφονται και συγκεκριμένες εισηγήσεις/προτάσεις.

Η ΕΠΑΝΑ μέσα από την εμπειρία των τριάντα πέντε χρόνων λειτουργίας της, θεωρεί ότι έχουν γίνει πολλές ενέργειες για στήριξη των ΑμεΝΑ και των οικογενειών τους. Ενδεικτικά αναφέρεται η συνέχιση λειτουργίας των κατοικιών υποστηριζόμενης διαβίωσης, όπως

για τα άτομα με νοητική αναπηρία.

Το 2024 η Επιτροπή έγραψε αναλυτικά τα προβλήματα των ατόμων με νοητική αναπηρία.

Αυτό λέγεται Υπόμνημα.

Στο Υπόμνημα γράφει για:

- Τη Σύμβαση
- Την αυτοσυνηγορία
- Την έγκαιρη παιδική παρέμβαση
- Τα Κέντρα Ημέρας
- Την ανεξάρτητη διαβίωση
- Τα θέματα φροντίδας
- Υπηρεσίες συνοδού/ προσωπικού βοηθού
- Τις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου
- Την ενημέρωση για τη σεξουαλική κακοποίηση
- Την εκπαίδευση των ατόμων με νοητική αναπηρία
- Την εργασία και την απασχόληση
- Την προσβασιμότητα.

Για το κάθε θέμα η Επιτροπή έγραψε και εισηγήσεις.

Η Κυβέρνηση έχει κάνει πολλές προγράμματα για τα ΑμεΝΑ όπως:

- Κατοικίες υποστηριζόμενης διαβίωσης

και των ατομικών προγραμμάτων, η προώθηση της Στρατηγικής για τον Αυτισμό, η έναρξη του διαλόγου για την ενιαία εκπαίδευση, η έναρξη του διαλόγου για μια ενιαία νομοθεσία που να αποδεσμεύει τα άτομα με αναπηρίες από τη νομοθεσία του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και κυρίως την πρόθεση του κράτους να εισαγάγει νέες υπηρεσίες όπως η υπηρεσία συμβούλου για υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων, η υπηρεσία προσωπικού βοηθού, κλπ.

Ωστόσο, ορισμένες πρακτικές χρήζουν βελτίωσης ή/και αλλαγής όπως η νοοτροπία υποτίμησης ή/και άγνοιας των αιτημάτων των ΑμεΝΑ, η μη συμπερίληψη των ατόμων στη λήψη αποφάσεων, η αναθεώρηση της επιδοματικής πολιτικής και η διαφοροποίηση της διάθεσης πόρων προς την κατεύθυνση της κοινωνικής συμπερίληψης και όχι της ιδρυματοποίησης.

Δυστυχώς παρατηρείται ο αποκλεισμός ΑμεΝΑ από τις υπηρεσίες, κυρίως των ατόμων με δύσκολες συμπεριφορές ανεξαρτήτως ηλικίας. Δεν υπάρχουν κατάλληλες δομές για διαχείριση των κρίσεων κάτι που εμπίπτει στις αρμοδιότητες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας γιατί χρήζουν ιατρικής, νοσηλευτικής φροντίδας αλλά και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων.

Επιπλέον απαιτείται η μελέτη και τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου γενικότερα με γνώμονα την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ.

Αναφέρουμε συγκεκριμένα ότι το ιδανικό για ένα άτομο με νοητική αναπηρία και την οικογένειά του, είναι να «συνοδεύεται» από τις υπηρεσίες του κράτους από τη γέννηση του μέχρι την ενηλικίωση και την αποκατάστασή του. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω συντονισμένων παρεμβάσεων και συνεργασίας, καθορισμού ατομικού σχεδίου δράσης και θεραπευτικής εργασιακής, συναισθηματικής ή άλλης στήριξης, ώστε να διευκολύνουν το εκάστοτε ηλικιακό στάδιο του ατόμου.

- Η στρατηγική για τον Αυτισμό
- Η συζήτηση για την αλλαγή του Νόμου για το επίδομα αναπηρίας
- Η συζήτηση για να δημιουργηθούν νέες υπηρεσίες όπως ο Σύμβουλος και ο προσωπικός βοηθός

Χρειάζεται όμως να γίνουν και άλλες ενέργειες:

- Να μην υποτιμούν τα άτομα με νοητική αναπηρία
- Να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις τους
- Τα άτομα να μην ιδρυματοποιούνται.

Επίσης το κράτος πρέπει να κάνει ενέργειες και για τα άτομα με σοβαρή αναπηρία.

Να υπάρχουν δομές που να μπορούν να τους φιλοξενήσουν και να τους παρέχουν κατάλληλη φροντίδα.

Πρέπει να αλλάξουν και οι νόμοι για να λαμβάνουν υπόψη όλα όσα λέει η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία.

Είναι σημαντικό το άτομο να στηρίζεται από τη γέννησή του και για όλη την πορεία της ζωής του με προγράμματα και υπηρεσίες από το Κράτος.

Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή προτείνει: - επέκταση και θεσμοθέτηση του προγράμματος που λειτουργεί η ΕΠΑΝΑ για την έγκαιρη παιδική παρέμβαση (ΣΥΕΠΠ) για ενίσχυση των δεξιοτήτων του παιδιού και την αναγκαία στήριξη της οικογένειας του - λειτουργία εξατομικευμένων προγραμμάτων, εκπαίδευσης και κατάρτισης για την ένταξη των ΑμεΝΑ στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας - καθιέρωση υπηρεσιών για απασχόληση «συνοδών» που να στηρίζουν τα ΑμεΝΑ που έχουν τέτοιες ανάγκες - προώθηση του θεσμού της αυτόνομης/ημιαυτόνομης/υποστηριζόμενης διαβίωσης των ΑμεΝΑ - κατάλληλη ενημέρωση για τα δικαιώματα των ΑμεΝΑ και η ανάλογη στήριξη τους για λήψη των αποφάσεων τους για τα διάφορα προσωπικά και οικογενειακά τους θέματα - συνέχιση προγραμμάτων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για αλλαγή της νοοτροπίας και των αντιλήψεων σε σχέση με τα ΑμεΝΑ - αξιοποίηση των ΜΜΕ και ενημέρωση των δημοσιογράφων για αλλαγή νοοτροπίας - συνέχιση της κατάρτισης/ενημέρωσης όλων των εμπλεκόμενων επαγγελματιών για ανάλογη συμβολή στην αλλαγή νοοτροπίας/στάσεων/αντιλήψεων της κοινωνίας των πολιτών (συμπεριλαμβανομένων υψηλόβαθμων διευθυντών, γιατρών, αστυνομικών, νομικών και δικαστικού σώματος) - προώθηση της δημιουργίας και διάδοσης προσβάσιμης πληροφόρησης για τα ΑμεΝΑ - καταγραφή αιτημάτων και μετέπειτα σχεδιασμός υπηρεσιών, π.χ. στη νέα νομοθεσία που θα αντικαταστήσει το νόμο για το ΕΕΕ θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι απόψεις των ΑμεΝΑ	Συγκεκριμένα, η Επιτροπή προτείνει: - Να λειτουργεί η έγκαιρη παιδική παρέμβαση υποχρεωτικά για όλα τα παιδιά με αναπηρίες - Να γίνουν προγράμματα εκπαίδευσης των ΑμεΝΑ για να μπορούν να εργάζονται και να ζουν ανεξάρτητα - Να υπάρχουν συνοδοί που να στηρίζουν τα ΑμεΝΑ - Να γίνουν περισσότερες κατοικίες υποστηριζόμενης διαβίωσης - Να στηρίζονται τα ΑμεΝΑ για να αποφασίζουν οι ίδιοι για τα προσωπικά τους θέματα - Να γίνονται προγράμματα ενημέρωσης για την αναπηρία - Τα ΜΜΕ να βοηθούν στην αλλαγή προσέγγισης για τα ΑμεΝΑ - Οι επαγγελματίες που εργάζονται με τα ΑμεΝΑ να εκπαιδεύονται συνεχώς Έτσι θα βοηθήσουν για να αλλάξει και η κοινωνία την άποψή της για τα ΑμεΝΑ Να εκπαιδεύονται και οι γιατροί, οι δικηγόροι, οι διευθυντές των υπηρεσιών. - Να παρέχεται ενημέρωση σε μορφή εύκολης κατανόησης (easy to read) - Τα ΑμεΝΑ να λένε την άποψή τους για τις υπηρεσίες και τις νομοθεσίες που θα κάνει το κράτος - Να υπάρχουν περισσότεροι σύμβουλοι που θα βοηθού τα άτομα
---	--

- συντονισμός υπηρεσιών και συμμετοχή των ιδίων των ΑμεΝΑ στη λήψη αποφάσεων - προώθηση και ενίσχυση των Συμβούλων για στήριξη στη λήψη αποφάσεων. Βασικό εργαλείο και κατευθυντήριες γραμμές σχεδιασμού και εφαρμογής προγραμμάτων για τα ΑμεΝΑ θα πρέπει να είναι η Σύμβαση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία του ΟΗΕ που η χώρα μας έχει κυρώσει με Νόμο από το 2011, όπως και οι Καταληκτικές Παρατηρήσεις του 2017. Το κείμενο ετοιμάστηκε με στοιχεία του 2024, με σκοπό την ενημέρωση των αρμοδίων φορέων και της Βουλής των Αντιπροσώπων και βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα της Επιτροπής (www.cpmental.com.cy).	με αναπηρία να αποφασίζουν για τον εαυτό τους. Για να γίνουν όλες οι εισηγήσεις σωστά, Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και Οι εισηγήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ προς τη χώρα μας που δόθηκαν το 2017. Το Υπόμνημα της Επιτροπής έγινε για να ενημερωθούν όλοι και η Βουλή και είναι στην ιστοσελίδα της Επιτροπής (www.cpmental.com.cy).
---	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1: Προϋπολογισμός ΕΠΑΝΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΕΠΑΝΑ)

**Κεφάλαιο 03.2420 Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες –
Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας**

Άρθρο 04.088 Χορηγία προς την Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ 2024* €	ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΔΑΠΑΝΗ 2025** €
Αποδοχές Προσωπικού - Θέσεις:	270,031	303,000
1 Προϊστάμενος (Κλ. Α11 ^{II})		
2 Λειτουργοί (Κλ. Α8-Α10-Α11)		
3 Βοηθοί Γραμματειακοί Λειτουργοί (Κλ.Α2-Α5-Α7 ^{II})		
3 Λειτουργοί Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (Κλ.Α5)		
1 Ωρομίσθιος Κλητήρας (Κλ.Ε5)		
ΣΥΝΟΛΟ αποδοχών προσωπικού	270,031	303,000
Έξοδα Παραστάσεως και Αμοιβή Μελών ΕΠΑΝΑ	10,001	15,000
Άλλες Δαπάνες		
Έξοδα Λειτουργίας Γραφείου		
Έξοδα κινήσεως	2,980	4,500
Επιδόματα εκτός έδρας	0	200
Ταχυδρομικά Τέλη	417	1,000
Τηλέφωνα, Φαξ, Internet, ετήσια τέλη Zoom	4,279	4,200
Φωτισμός-Θέρμανση	5,454	5,200
Καθαριότητα Γραφείου	5,563	7,000
Τέλη & Τέλη Ύδατος	0	300
Βιβλιοθήκη/Εφημερίδες/Περιοδικά	0	0
Δημοσιεύσεις	351	700
Εκδόσεις-Δημοσιότητα-Διαφήμιση	697	1,600
Φωτοτυπικά Υλικά	820	1,000
Γραφική Ύλη	536	600
Συντήρηση και Λειτουργία Μηχανογραφικού/Λογισμικού και άλλου εξοπλισμού	2,404	7,000
Συντήρηση κτιρίου**	8,068	9,000
Μελέτες/Έρευνες		
Μητρώο Ατόμων με Νοητική Αναπηρία/Μητρώο Ιδρυμάτων/Άλλες Έρευνες-Μελέτες	350	5,500
Αγορά υπηρεσιών Νομικού Συμβούλου ή άλλων ειδικών	4,300	12,000
Σχέδια/Προγράμματα		
Αποϊδρυματοποίηση ομάδας ατόμων με ν.α.	0	0
Συνέδρια εξωτερικού		
Ναύλα και άλλα έξοδα για συμμετοχή σε συνέδρια στο εξωτερικό	0	2,000

Συνέδρια-Σεμινάρια κ.ά. γεγονότα στην Κύπρο Επιμόρφωση Προσωπικού Ε.Π.Α.Ν.Α. Επιμόρφ. Επαγγελμ. Προσωπ. εθελοντικών οργανώσεων		
	4,572	10,000
Έξοδα Φιλοξενίας	324	500
Υπηρεσίες Κλητήρα	0	200
Διάφορα	528	1,000
ΣΥΝΟΛΟ Εξόδων Λειτουργίας Γραφείου	41,643	73,500
Έπιπλα & Εξοπλισμός		
Αγορά Επίπλων	1,590	1,500
Αγορά μηχανογραφικού εξοπλισμού/λογισμικού	0	7,000
ΣΥΝΟΛΟ Άλλων Δαπανών	43,233	82,000
ΣΥΝΟΛΟ Αποδοχών Προσωπικού	270,031	303,000
Έξοδα Παραστάσεως και αμοιβή μελών ΕΠΑΝΑ	10,001	15,000
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	323,265	400,000

* Εγκριθείσα χορηγία 2024 €400.000 - Υπόλοιπα Λογαριασμού: 01/01/2024 €2.313 και 31/12/2024 €1.147

** Τελική Εγκριθείσα Χορηγία 2025 €400.000 αντί €401.000 προτεινόμενης. Οι €1000 έχουν αφαιρεθεί από το κονδύλι "Συντ. κτηρίου"

Παράρτημα 2: Ανακοίνωση για το Δικαίωμα των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία να ασκούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι

Η Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία, έχει συζητήσει το θέμα των εκλογών σε συναντήσεις με εκπροσώπους των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (αυτοσυνηγόρους) από τις ακόλουθες δομές: **Ίδρ. Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, Ίδρ. Μαργαρίτας Λιασίδου, Κέντρο Μέρας Το Σπίτι του Μάριου, Παγκύπριος Συνδ. για Άτομα με Αυτισμό, Φιλανθρωπικό Ίδρ. Τοξότης, Σωματείο Χάρισμα, Πρότυπο Κέντρο Μέρας Απ. Λουκάς, Σωματείο Πρόσβαση.**

Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι το δικαίωμα ψήφου διασφαλίζεται από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Αφορά όλους τους πολίτες της Δημοκρατίας άνω των 18 ετών που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους. Στις περιπτώσεις των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (ΑμεΝΑ) αυτό το δικαίωμα καταργείται όταν βάσει της νομοθεσίας Περί Διαχείρισης Περιουσίας Ανικάνων Προσώπων του 1996, εκδίδεται διάταγμα διαχείρισης και καθιστά τα άτομα ανίκανα, αφαιρώντας τη δικαιοπρακτική τους ικανότητα. Επίσης πολλά ΑμεΝΑ που θέλουν να ψηφίσουν δεν έχουν εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους είτε γιατί οι γονείς δεν το θεώρησαν απαραίτητο είτε γιατί δεν είχαν την κατάλληλη ενημέρωση και στήριξη.

Πολλά ΑμεΝΑ που ψηφίζουν και έχουν ψηφίσει στο παρελθόν αναφέρουν διάφορες δυσκολίες όπως:

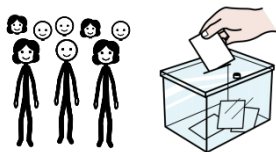
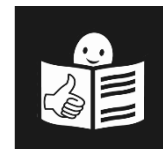
- Δυσκολία στο να κατανοήσουν τους πολιτικούς και το πρόγραμμα τους
- Στις πολιτικές διαφημίσεις γίνεται αναφορά μόνο σε υποσχέσεις και όχι σε πράξεις
- Στις πολιτικές συζητήσεις δεν υπάρχουν υπότιτλοι ούτε διερμηνεία στη νοηματική
- Συχνά τα εκλογικά κέντρα είναι ακατάλληλα
- Δεν είναι προσβάσιμα για όλα τα άτομα με κινητικά προβλήματα (πρέπει να ενημερώσουν από πριν) αλλά και για άτομα με άλλες αναπηρίες
- Πολλά είναι χωρίς ράμπες και με ψηλά παραβάν/πάγκους
- Δεν υπάρχει διερμηνεία στη νοηματική γλώσσα
- Δεν προβλέπονται ψηφοδέλτια σε braille (επιτρέπεται μόνο συνοδός)
- Δεν έχουν βοήθεια για να κατανοήσουν πως είναι ένα ψηφοδέλτιο
- Δεν ξέρουν όλοι να διαβάζουν τα ονόματα των υποψηφίων
- Πολλές φορές οι γονείς, τους επιβάλλουν ποιον να ψηφίσουν
- Καμιά φορά στα εκλογικά κέντρα οι ίδιοι οι υπάλληλοι τους υποδεικνύουν ποιον να ψηφίσουν
- Δεν έχουν πρόσβαση για να είναι και οι ίδιοι υποψήφιοι

Για τα πιο πάνω προβλήματα οι αυτοσυνήγοροι έχουν κάνει τις δικές τους προτάσεις και εισηγήσεις:

- Από τους υποψήφιους πολιτικούς θέλουν να ακούνε νέες ιδέες οι οποίες να εκφράζονται με απλά λόγια
- Τα προγράμματα να είναι σε εύκολη γλώσσα (easy to read)
- Να μπορούν να μιλούν άνετα με τους υποψήφιους
- Να ακούνε οι πολιτικοί τα αιτήματα τους
- Να υπάρχει σεβασμός προς τα ΑμεΑ
- Να μην τους επισκέπτονται μόνο για να βγάλουν φωτογραφίες
- Να παρέχεται στήριξη στα ΑμεΑ για να ασκούν τα δικαιώματά τους
- Να υπάρχουν συνοδοί που θα βοηθήσουν στις εκλογές
- Οι συνοδοί να είναι έμπιστα πρόσωπα
- Να συμπεριφέρονται υπεύθυνα στα άτομα με αναπηρίες
- Να προηγούνται βίντεο που να εξηγούν σε απλή γλώσσα και στη νοηματική πως είναι η διαδικασία των εκλογών
- Να μπαίνουν οι φωτογραφίες των υποψηφίων για να τους αναγνωρίζουν

Η Επιτροπή συμμερίζεται τις απόψεις των αυτοσυνηγόρων και ευελπιστεί ότι στην επόμενη εκλογική διαδικασία, τα πιο πάνω θα είναι εφικτά ώστε όλα τα άτομα με αναπηρίες και ιδιαίτερα με νοητική αναπηρία να μπορούν με τις ανάλογες θεσμικές αλλαγές αλλά και τα κατάλληλα μέτρα στήριξης, να ασκούν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Παράρτημα 3: Πως ψηφίζω στις εκλογές του 2024

Ποιοι μπορούν να ψηφίσουν:

Όσοι είναι πάνω από 18 χρόνων

Όσοι γράφτηκαν στους εκλογικούς καταλόγους μέχρι 2 Απριλίου 2024

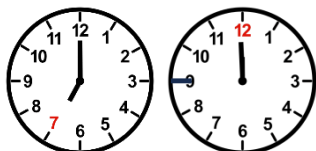

Πότε γίνεται η ψηφοφορία και τι ώρα:

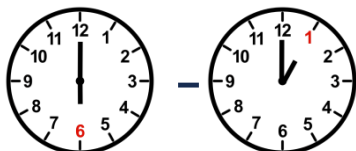

Η ψηφοφορία θα γίνει στις 9 Ιουνίου μέρα Κυριακή

Τα εκλογικά κέντρα θα είναι ανοιχτά

7.00 μέχρι 12.00 το πρωί

1.00 μέχρι 6.00 το απόγευμα

Τι χρειάζεσαι για να ψηφίσεις:

Ταυτότητα

ή εκλογικό βιβλιάριο

Πού ψηφίζω;

Τηλεφωνώ στον αριθμό **77 77 22 12**

ή ζητώ βοήθεια από φίλους και συγγενείς

ή αν έχω Wi-Fi μπαίνω στο www.wtv.elections.moi.gov.cy

**Βάζω τον αριθμό της ταυτότητας μου
και την ημερομηνία γέννησής μου**

Που & Τι Ψηφίζω

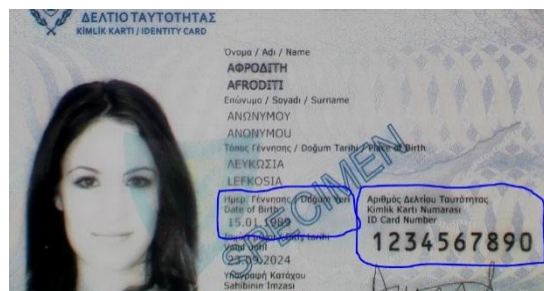
Παρακαλώ καταχωρίστε τα προσωπικά σας στοιχεία

Αριθμός δελτίου ταυτότητας

Ημερομηνία Γέννησης

Βοήθεια χρήσης επιλογέα ημερομηνίας

Αναζήτηση

Βλέπω στην οθόνη τις πληροφορίες:

Την ημερομηνία των εκλογών

Το σχολείο που θα πάω να ψηφίσω

Τα ψηφοδέλτια που θα μου δώσουν

Πόσα άτομα μπορώ να ψηφίσω

Πόσα ψηφοδέλτια δίνουν:

Στις πόλεις δίνουν 6 ψηφοδέλτια

- Για Μέλη Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: Μπλε ψηφοδέλτιο
- Για Πρόεδρο Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης: Μωβ ψηφοδέλτιο
- Για Δήμαρχο: Κίτρινο ψηφοδέλτιο
- Για Αντιδήμαρχο: Καφέ ψηφοδέλτιο
- Για Δημοτικούς Συμβούλους: Λευκό ψηφοδέλτιο
- Για Μέλη Σχολικής Εφορείας: Πράσινο ψηφοδέλτιο

Σε χωριά δίνουν 4 ψηφοδέλτια

Για Μέλη Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου: Μπλε ψηφοδέλτιο

Για Πρόεδρο Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης: Μωβ ψηφοδέλτιο

Για κοινοτάρχη: Πορτοκαλί ψηφοδέλτιο

Για Μέλη Κοινοτικού Συμβουλίου: Γκρίζο ψηφοδέλτιο

Ποιος μπορεί να με βοηθήσει ή να μου διαβάσει τα ονόματα:

Ζητώ βοήθεια από τον Προεδρεύοντα με την παρουσία βοηθού υπαλλήλου

Δεν μου λένε τι να ψηφίσω

Μου εξηγούν τι είναι το κάθε ψηφοδέλτιο

Μου εξηγούν που είναι το κάθε κόμμα

Μου διαβάζουν τα ονόματα των υποψηφίων

Πώς Ψηφίζω:

Μου εξηγούν πόσα άτομα μπορώ να ψηφίσω

Βάζω X ή √ ή + στα άτομα που θέλω να ψηφίσω

Διαλέγω το κόμμα που θέλω να ψηφίσω

Βάζω X ή $\sqrt{}$ ή + μόνο κάτω από το κόμμα που διαλέγω

Τι κάνω μετά:

Θυμάμαι πως η ψηφοφορία είναι μυστική

Ελέγχω το κάθε ψηφοδέλτιο

Διπλώνω το κάθε ψηφοδέλτιο

Τα βάζω στην κάλπη (κουτί για ψηφοδέλτια)

Με προσαρμοσμένα σύμβολα ARAASAC και τη συνεργασία του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου

Το κείμενο διαβάστηκε από αυτοσυνήγορους και την ομάδα ατόμων με νοητική αναπηρία του Κέντρου Μέρας Τοξότης.

240603 - Πως Ψηφίζω – easy to read

Παράρτημα 4: Δελτίο Τύπου για την Παγκόσμια Ημέρα Ατόμων με Αναπηρία

Με αφορμή τις 3 Δεκεμβρίου, Παγκόσμια Μέρα Ατόμων με Αναπηρία
ενημερώνουμε το κοινό για το
«Τι είναι η νοητική αναπηρία;»

Η νοητική αναπηρία δεν είναι ασθένεια.

Είναι μια σειρά δυσκολιών που αντιμετωπίζει το άτομο

Κάποιες από αυτές είναι :

Ένας πιο αργός ρυθμός μάθησης

Δυσκολίες στην κατανόηση

Δυσκολίες να φροντίζουν από μόνοι τον εαυτό τους

Δυσκολίες να ζουν μόνοι τους

Και να κυκλοφορούν μόνοι τους

Να παίρνουν αποφάσεις μόνοι τους

Και άλλα ...

Άρα η νοητική αναπηρία προκαλεί κάποιους

περιορισμούς σε έναν άνθρωπο

Αυτό όμως δε σημαίνει ότι θα παραμείνει για πάντα έτσι

Με την κατάλληλη υποστήριξη ένα άτομο με νοητική αναπηρία

Μπορεί να βελτιωθεί

Να μάθει καινούργια πράγματα

Να κτίσει σχέσεις με το περιβάλλον του

Έτσι εάν το περιβάλλον διευκολύνει και

βοηθήσει το άτομο, τότε

οι δυσκολίες του ατόμου είναι πιο μικρές

Να θυμάσαι ότι:

Κάθε άτομο είναι διαφορετικό.

Και με τις δικές του δυσκολίες

Ο καθένας έχει το δικό του ρυθμό να τις ξεπεράσει

ή να τις μειώσει

Είμαστε ισότιμα μέλη στην κοινωνία

Ζητάμε σεβασμό και όχι συμπόνια

Ζητάμε να λαμβάνεται υπόψη η άποψη μας

Ζητάμε να μας δίδεται η κατάλληλη στήριξη

Για να μπορούμε να παίρνουμε αποφάσεις

για τον εαυτό μας

Υπογράφουν οι Αυτοσυνήγοροι που συμμετέχουν στην Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία και εκπροσωπούν τις ακόλουθες ομάδες:

- Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου (Λευκωσία)
- Παγκύπριος Σύνδεσμος για Άτομα με Αυτισμό-B κέντρο (Λευκωσία)
- Το σπίτι του Μάριου (Λεμεσός)
- Πρότυπο Κέντρο Μέρας Απ. Λουκά(Λεμεσός)
- Σωματείο Πρόσβαση (Λεμεσός)
- Κέντρο ΑμεΑ Μόρφου (Λευκωσία)
- Αικατερίνιο Κέντρο Μέρας (Λεμεσός)
- Οργανισμός Αγ. Στέφανος (Λεμεσός)
- Κέντρο Μέρας Μαργαρίτα Λιασίδου (Πάφου)
- Ίδρυμα Τοξότης (Λευκωσία)

Παράρτημα 5: Υπόμνημα Αυτοσυνηγόρων/Παρατηρητών για τον Εκφοβισμό - Bullying

Το θέμα του εκφοβισμού συζητήθηκε
μεταξύ των αυτοσυνηγόρων σε τρεις συνεδρίες.
Οι συνεδρίες έγιναν στις 8/6/23 και 22/6/23 σε δύο ομάδες
και μετά συζητήθηκε από όλους μαζί στις 30/11/23.
Οι Παρατηρητές συζήτησαν το θέμα και
στις ομάδες αυτοσυνηγορίας
στις δομές που εξυπηρετούνται.

Οι περισσότεροι στη αρχή δίσταζαν να μιλήσουν.
Μετά όλοι μίλησαν για τις εμπειρίες τους.
Οι περισσότεροι έχουν ζήσει διαφορετικές μορφές εκφοβισμού.
Πολλοί ανέφεραν ότι δεν είχαν κάποιον να τους βοηθήσει
Πολλοί φοβόντουσαν να το πουν σε άλλους.
Κάποιοι είπαν ότι τους συμπεριφέρονταν υποτιμητικά
(ακόμη και οι δάσκαλοι τους).
Τους έλεγαν υβριστικά και προσβλητικά λόγια.
Ένιωθαν πληγωμένοι.
Κάποιοι έκλεισαν τους λογαριασμούς τους
στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (tiptop- Instagram κλπ)
Τους κορόιδευαν για ότι ανέβαζαν στο διαδίκτυο

Οι Αυτοσυνήγοροι συμπλήρωσαν προηγουμένως ένα ερωτηματολόγιο
για μια πιλοτική έρευνα που έκανε η Επιτροπή
ήταν σχετική με όσους έχουν ζήσει εκφοβισμό.

Στη συνεδρία στις 30/11/2023 έγινε παρουσίαση αυτής της έρευνας.

Συμπληρώθηκαν 63 ερωτηματολόγια από άντρες και γυναίκες

Όλοι είναι μέλη στις ομάδες αυτοσυνηγορίας

Από τις απαντήσεις φαίνεται ότι σχεδόν όλοι έχουν ζήσει

κάποια μορφή εκφοβισμού

Οι περισσότεροι είπαν ότι έζησαν τον εκφοβισμό όταν ήταν στο σχολείο

Άλλοι το έζησαν και στην εργασία

Άλλοι καμιά φορά το έζησαν και στην ίδια την οικογένεια

Συμφώνησαν πως:

- Όλοι πρέπει να γνωρίζουν τα δικαιώματά των ατόμων με αναπηρία
- Πρέπει να υπάρχει σεβασμός
- Στα σχολεία πρέπει να υπάρχει στήριξη στους μαθητές
- Πρέπει να καταγγέλλουμε τα περιστατικά εκφοβισμού
- Πρέπει να ζητούμε βοήθεια
- Πρέπει να γίνονται προγράμματα για την ενδυνάμωση των ατόμων με αναπηρία
- Μπορούμε να μιλήσουμε για την αναπηρία και τον εκφοβισμό μέσα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης.
- Πρέπει να δημιουργηθούν έντυπα που αφορούν τον εκφοβισμό σε μορφή για εύκολη ανάγνωση (easy to read).

Οι ίδιοι οι Παρατηρητές εξηγούν:

1. Γιατί γίνεται bullying:

- Επειδή έχουμε σύνδρομο.
- Επειδή μας θυμίζουν τι δεν μπορούμε να κάνουμε.
- Επειδή μας λένε ότι δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι.
- Επειδή κοροϊδεύουν το σώμα μας.
- Επειδή είμαστε διαφορετικοί.

2. Πώς γίνεται το bullying:

- Με άσχημες λέξεις
- Με κτυπήματα, σπρωξίματα
- Με προσβολές
- Δεν μας κάνουν παρέα
- Με απειλές.
- Μέσω του διαδικτύου.

3. Πού μπορεί να αναφερθεί το bullying:

Που μπορούν να γίνονται καταγγελίες:

- Στους γονείς.
- Σε ψυχολόγο ή υπεύθυνο του Κέντρου.
- Στην αστυνομία.
- Μπορεί να δημιουργηθεί τηλεφωνική γραμμή για αναφορές.

Οι Παρατηρητές δίνουν αυτές τις συμβουλές σε όσους έζησαν/ζουν εκφοβισμό:

- Να μην δίνουν σημασία όταν τους εκφοβίζουν.
- Να μιλούν στους γονείς ή
- Να μιλούν σε ανθρώπους που τους βοηθούν.
- Να μην κάνουν ούτε οι ίδιοι bullying.
- Να σέβονται τους άλλους για να τους σέβονται.

Έγινε εισήγηση να γίνουν σεμινάρια:

- για τη διαφορετικότητα
- την ισότητα και
- τα δικαιώματα των ΑμεΝΑ

Συνοπτικά:

- επιθυμούν να κάνουν οι ίδιοι ευαισθητοποίηση του κοινού
- επιθυμούν να βρεθούν τρόποι να σταματήσει το Bullying
- επίσης τα πρόσωπα που βιώνουν το Bullying
- πρέπει να γνωρίζουν που να αποταθούν.

Πάρθηκε απόφαση ότι θα σταλεί υπόμνημα στα Υπουργεία και τους Βουλευτές για να ενημερωθούν για τον εκφοβισμό.

Τα πιο πάνω ειπώθηκαν και συμφωνήθηκαν από τους Αυτοσυνήγορους/Παρατηρητές από τις ακόλουθες δομές:

Λευκωσία:

Ίδρυμα Χρίστου Στέλιου Ιωάννου

Φιλανθρωπικό Ίδρυμα Τοξότης

Παγκύπριος Σύνδεσμος για Άτομα με Αυτισμό

Πάφος:

Ίδρυμα Μαργαρίτας Λιασίδου

Λεμεσός:

Πρότυπο Κέντρο Απ. Λουκάς

Κέντρο Ημέρας Ενηλίκων Το Σπίτι του Μάριου

Αικατερίνιο Πρότυπο Κέντρο Μέρας Ενηλίκων

Παράρτημα 6: Δημογραφικά στοιχεία ατόμων με νοητική αναπηρία με βάση το Μητρώο της Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

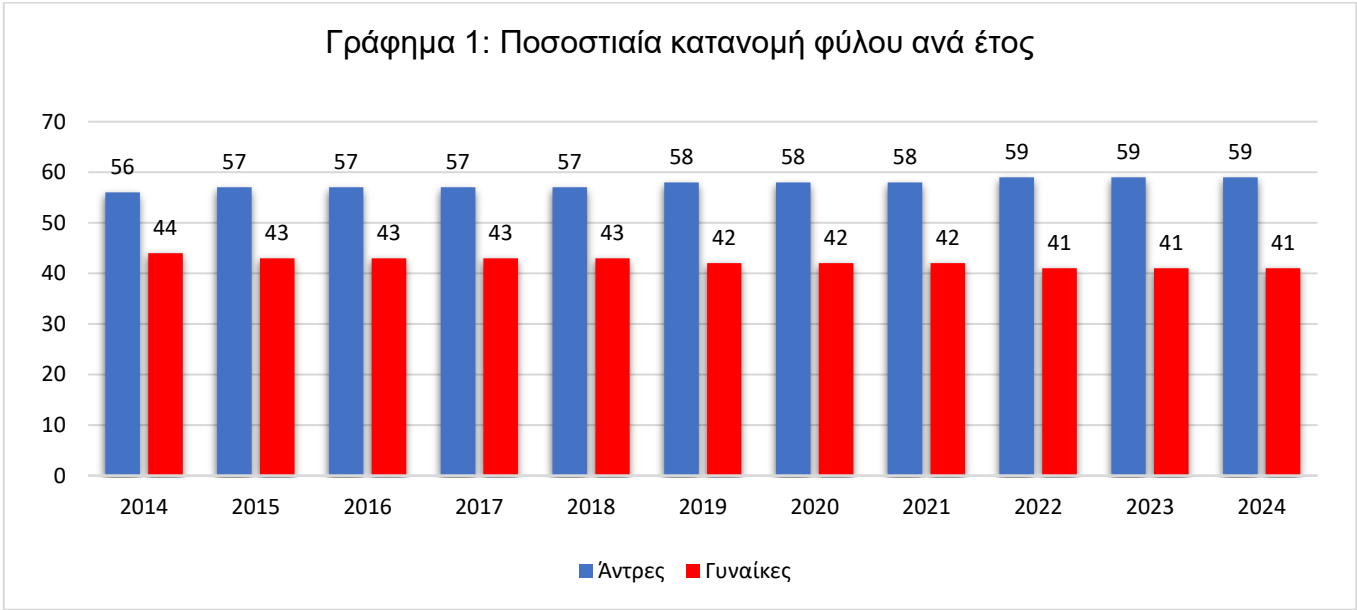
Οι πίνακες και τα γραφήματα που ακολουθούν βασίζονται στα δεδομένα που ήταν καταγεγραμμένα μέχρι τον Δεκέμβριο του 2024 στο Μητρώο που διατηρεί η Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (ΕΠΑΝΑ), σύμφωνα με το Άρθρο 7 του περί των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία Νόμου (Ν.117/89).

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1, μέχρι τον Δεκέμβριο του 2024, στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ ήταν εγγεγραμμένα 2725 άτομα με νοητική αναπηρία. Όσον αφορά το φύλο, 1611 ήταν άντρες (59%) και 1114 ήταν γυναίκες (41%).

Πίνακας 1: Ποσοστιαία κατανομή φύλου

Φύλο	Αρ. Ατόμων	%
Άντρες	1611	59
Γυναίκες	1114	41
Σύνολο	2725	100

Στο Γράφημα 1 φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή του φύλου των ΑμεΝΑ που ήταν εγγεγραμμένα στο Μητρώο από το 2014 μέχρι και το 2024. Σε σύγκριση με την ποσοστιαία κατανομή του φύλου που ίσχυε κατά τα προηγούμενα χρόνια, το ποσοστό των ανδρών έχει ανέβει κατά 3% από το 2014 μέχρι το 2024 ενώ το ποσοστό των γυναικών έχει μειωθεί αντίστοιχα. Κατά συνέπεια βλέπουμε να εξακολουθεί η σταδιακή αύξηση του ποσοστού ανδρών που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ, έναντι των γυναικών.

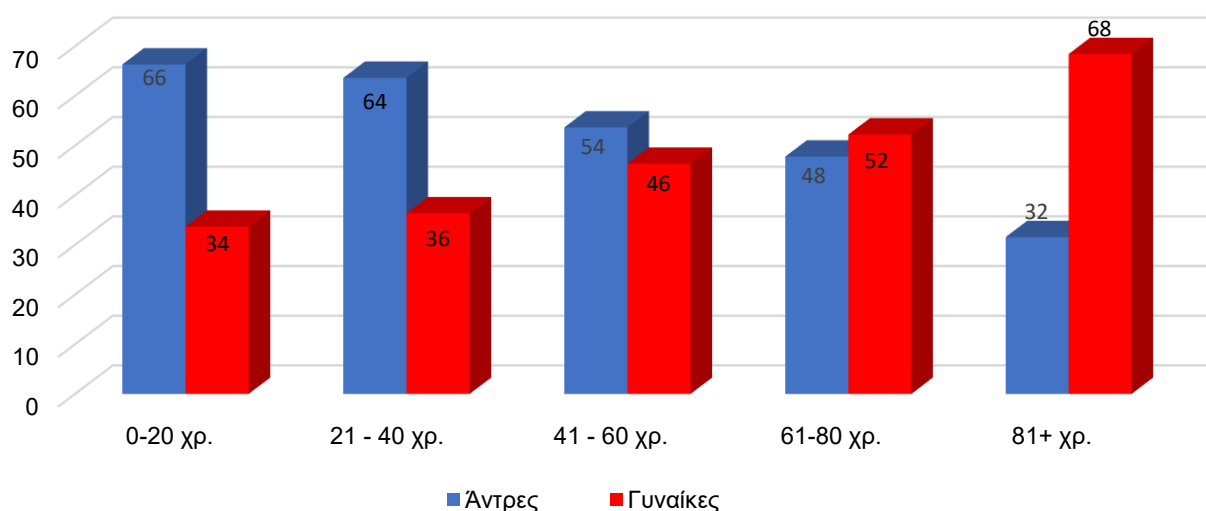
Στον Πίνακα 2, φαίνεται η κατανομή των ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο ανά ηλικιακή ομάδα.

Πίνακας 2: Ποσοστιαία κατανομή ηλικίας

Ηλικία	Αρ. Ατόμων	%
0 - 20	597	22
21 - 40	1001	37
41 - 60	725	27
61 -80	383	14
81 +	19	1
Σύνολο	2725	100

Σύμφωνα με το πιο κάτω διάγραμμα (Γράφημα 2) παρατηρείται ότι στις ηλικιακές ομάδες 0-20, 21-40 και 41-60, το ποσοστό των αντρών είναι μεγαλύτερο ενώ στην ηλικιακή ομάδα άνω των 61-80 και άνω των 81 ετών, είναι μεγαλύτερο το ποσοστό των γυναικών.

Γράφημα 2: Ποσοστιαία κατανομή φύλου ανά ηλικιακή ομάδα

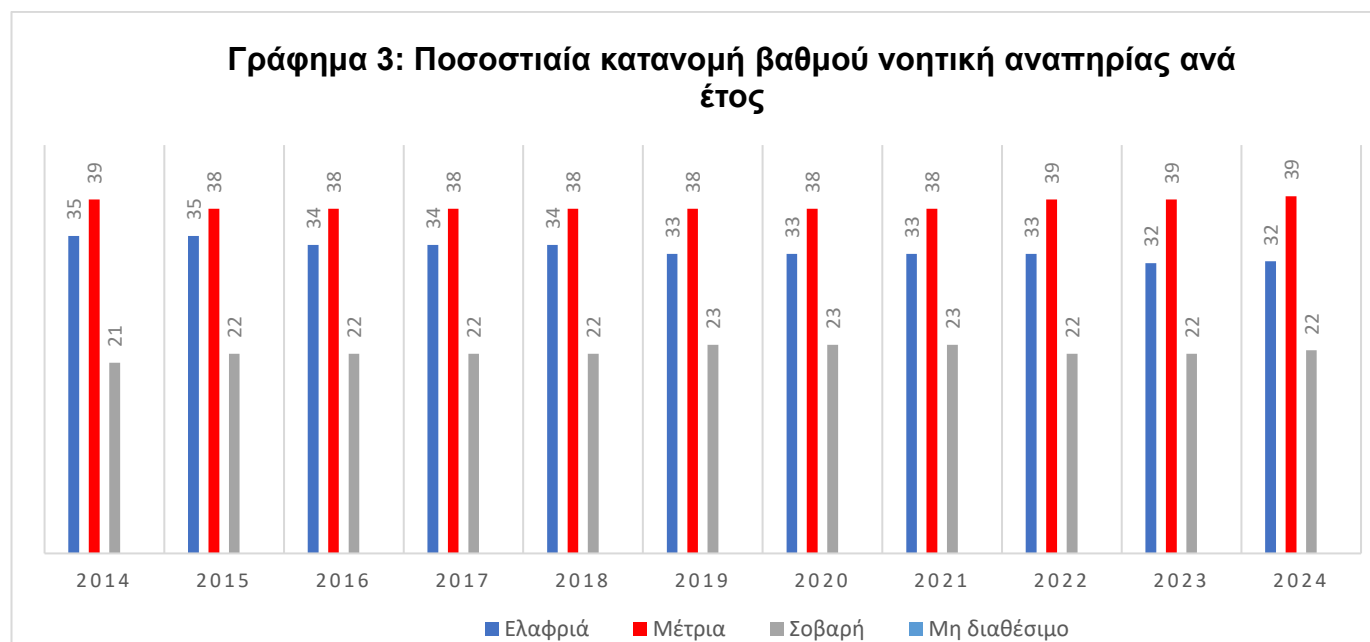

Στον πιο κάτω πίνακα, φαίνεται ο βαθμός της νοητικής αναπηρίας για τα 2725 άτομα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο. Επισημαίνεται ότι ο βαθμός νοητικής αναπηρίας που καταγράφεται, βασίζεται στις ιατρικές βεβαιώσεις/πιστοποιητικά που επισυνάπτει η οικογένεια μαζί με το έντυπο καταγραφής του ατόμου στο Μητρώο. Η ΕΠΑΝΑ, δεν προβαίνει σε οποιαδήποτε αξιολόγηση του ατόμου. Σύμφωνα με τα στοιχεία, παρατηρείται ότι τα περισσότερα άτομα που περιλαμβάνονται στο Μητρώο, έχουν διαγνωστεί με μέτρια νοητική αναπηρία (39%) και ακολουθεί η ελαφριά νοητική αναπηρία (32%).

Πίνακας 3: Ποσοστιαία κατανομή βαθμού νοητικής αναπηρίας

Βαθμός νοητικής αναπηρίας	Αρ. Ατόμων	%
Ελαφριά	877	32.18
Μέτρια	1073	39.38
Σοβαρή	610	22.39
Μη διαθέσιμο ¹	14	0.51
Σύνολο	2725	100

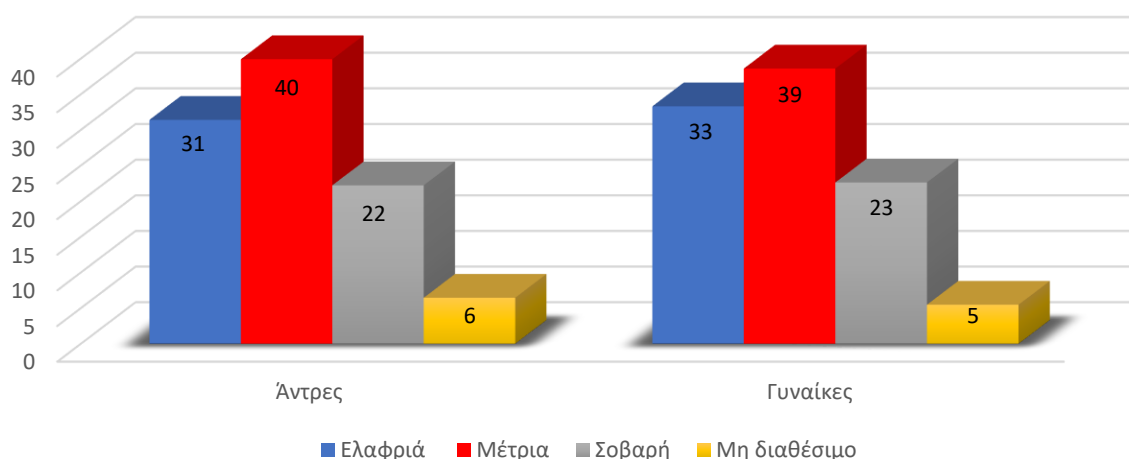
Στο Γράφημα 3, φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή του βαθμού νοητικής αναπηρίας από το 2014 μέχρι και το 2024. Παρατηρείται διαχρονικά μείωση στο ποσοστό της ελαφριάς νοητικής αναπηρίας, και αντίστοιχη αύξηση της μέτριας νοητικής αναπηρίας.

Σύμφωνα με το Γράφημα 4 η κατανομή του βαθμού νοητικής αναπηρίας είναι περίπου ίδια στα δύο φύλα. Τα περισσότερα άτομα εμπίπτουν στην κατηγορία «Μέτρια νοητική αναπηρία» τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες.

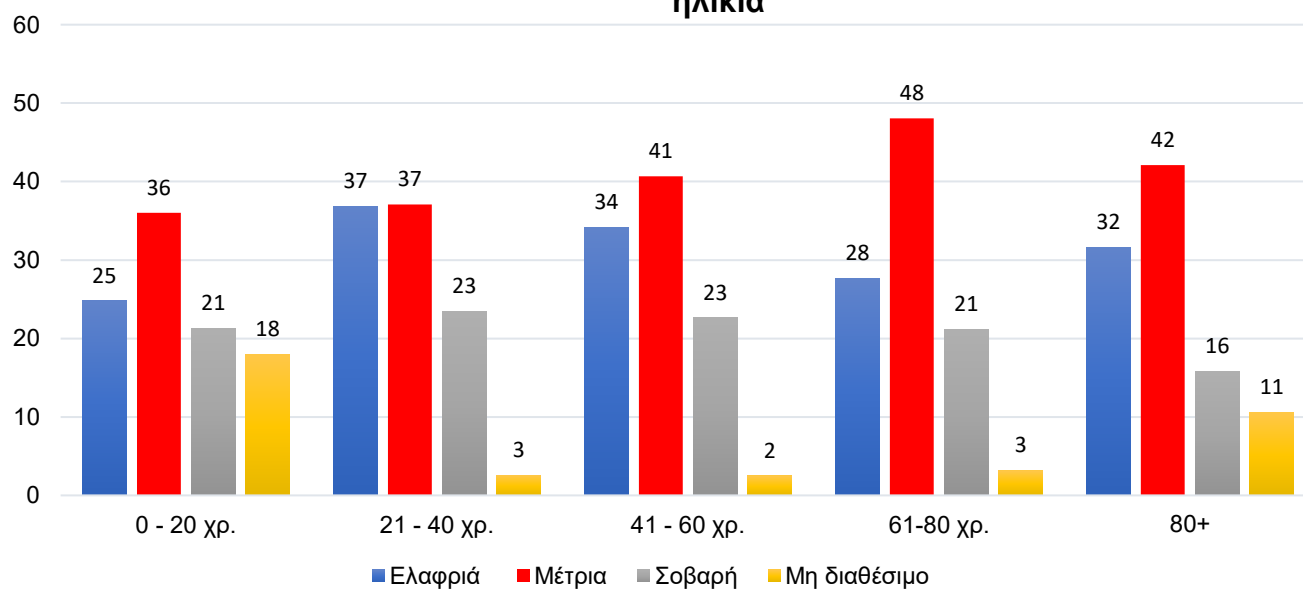
¹ Η κατηγορία «μη διαθέσιμο» περιλαμβάνει περιπτώσεις για τις οποίες οι ειδικοί γιατροί δεν έδωσαν ακόμη ξεκάθαρη εικόνα για τον βαθμό της νοητικής αναπηρίας.

Γράφημα 4: Ποσοστιαία κατανομή βαθμού νοητικής αναπηρίας ανά φύλο

Στο Γράφημα 5 φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή του βαθμού της νοητικής αναπηρίας ανά ηλικιακή ομάδα. Σύμφωνα με τα δεδομένα, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο έχουν μέτρια νοητική αναπηρία, με υψηλότερο ποσοστό να παρουσιάζεται στην ηλικιακή ομάδα των 61-80. Επίσης, το ποσοστό της σοβαρής νοητικής αναπηρίας κυμαίνεται περίπου στο ίδιο επίπεδο σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Το ποσοστό του βαθμού νοητικής αναπηρίας που δεν είναι διαθέσιμο, στην ηλικιακή ομάδα 0-20 χρονών είναι πολύ μεγαλύτερο από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες, επειδή περιλαμβάνονται αρκετά μικρά παιδιά που ακόμη ο βαθμός νοητικής αναπηρίας είναι υπό διερεύνηση.

Γράφημα 5: Ποσοστιαία κατανομή βαθμού νοητικής αναπηρίας ανά ηλικία

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζεται ο αριθμός των ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο με βάση την Επαρχία διαμονής τους. Συγκριτικά με τα στατιστικά στοιχεία του 2023, δεν παρατηρείται καμία ποσοστιαία αλλαγή στην κατανομή των ΑμεΝΑ ανά επαρχία.

Πίνακας 4: Ποσοστιαία κατανομή ατόμων με νοητική αναπηρία ανά επαρχία

Επαρχία	Αρ. Ατόμων	%
Λευκωσία	1029	38
Λεμεσός	717	26
Λάρνακα	534	20
Αμμόχωστος	207	8
Πάφος	238	9
Σύνολο	2725	100

Στον Πίνακα 5, φαίνεται κατά πόσο τα άτομα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο έχουν και κάποιο Σύνδρομο. Τα περισσότερα άτομα με νοητική αναπηρία που περιλαμβάνονται στο Μητρώο, δεν παρουσιάζουν κάποιο σύνδρομο (63%).

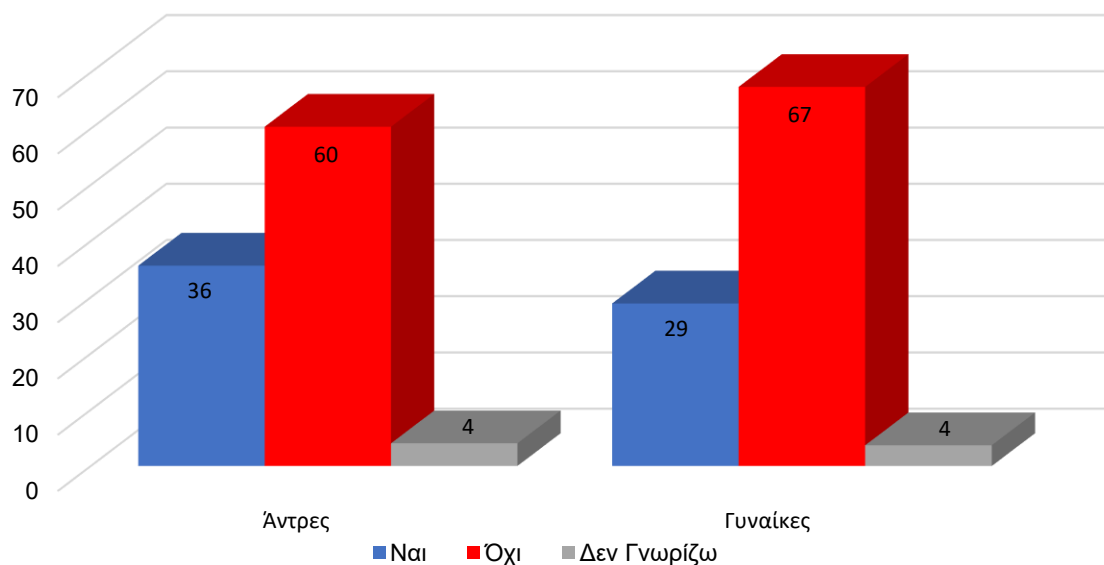
Πίνακας 5: Ποσοστιαία κατανομή συνδρόμου

Παρουσία συνδρόμου	Αρ. Ατόμων	%
Ναι	896	33
Όχι	1723	63
Δεν έχει διαγνωστεί ²	106	4
Σύνολο	2725	100

Σύμφωνα με το Γράφημα 6, η ποσοστιαία κατανομή συνδρόμου είναι περίπου ίδια στα δύο φύλα.

² «Δεν έχει διαγνωστεί» ακόμα σημαίνει ότι είναι υπό διερεύνηση λόγω μικρής ηλικίας ή δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη οι γενετικές εξετάσεις για να διευκρινιστεί η διάγνωση του συνδρόμου.

Γράφημα 6: Ποσοστιαία κατανομή συνδρόμου ανά φύλο

Στον Πίνακα 6 φαίνεται ο αριθμός ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ και έχουν διαγνωστεί με κάποιο σύνδρομο. Το μεγαλύτερο ποσοστό (35%) ατόμων έχουν διαγνωστεί με Σύνδρομο Down, ενώ αρκετά υψηλό είναι και το ποσοστό ατόμων με αυτισμό (37%) που έχουν και νοητική αναπηρία. Σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2023, το ποσοστό ατόμων με αυτισμό που έχουν και νοητική αναπηρία και εγγράφηκαν στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ έχει αυξηθεί κατά 4%.

Πίνακας 6: Κατανομή συνδρόμου

Σύνδρομο	Αρ. Ατόμων	%
Down Syndrome	314	35
Αυτισμός	332	37
Angelman	13	1
Asperger	10	1
Cornelia De Lange	8	1
Fragile X	5	1
Klinefelter Syndrome	4	0
Noonan Syndrome	4	0
Prader Willy Syndrome	7	1
Rett Syndrome	7	1
William Syndrome	15	2
Άλλο ³	177	20
Σύνολο	896	100

³ * Στην κατηγορία «Άλλο» περιλαμβάνονται άλλα γενετικά σύνδρομα ή αναπτυξιακές διαταραχές

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 7 τα περισσότερα άτομα με νοητική αναπηρία που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο έχουν ταυτόχρονα και σωματική, κινητική ή άλλη αναπηρία (57%).

Πίνακας 7: Ποσοστιαία κατανομή άλλων αναπηριών

Παρουσία άλλης σωματικής αναπηρίας	Αρ. Ατόμων	%
Ναι	1557	57
Όχι	1136	42
Δεν γνωρίζω	32	1
Σύνολο	2725	100

Στον Πίνακα 8 περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τη φοίτηση των παιδιών με νοητική αναπηρία. Διευκρινίζεται ότι τα πιο κάτω στοιχεία αφορούν μόνο τα παιδιά που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ γι' αυτό και τα στοιχεία διαφέρουν από τα στοιχεία που διατηρεί το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Κύπρο αρχίζει από την ηλικία των 4 ετών και 8 μηνών μέχρι και την ηλικία των 15 ετών. Ωστόσο, τα παιδιά με αναπηρία μπορούν να ξεκινήσουν τη φοίτησή τους από την ηλικία των 3 ετών και να πάρουν παράταση μέχρι και την ηλικία των 21 ετών.

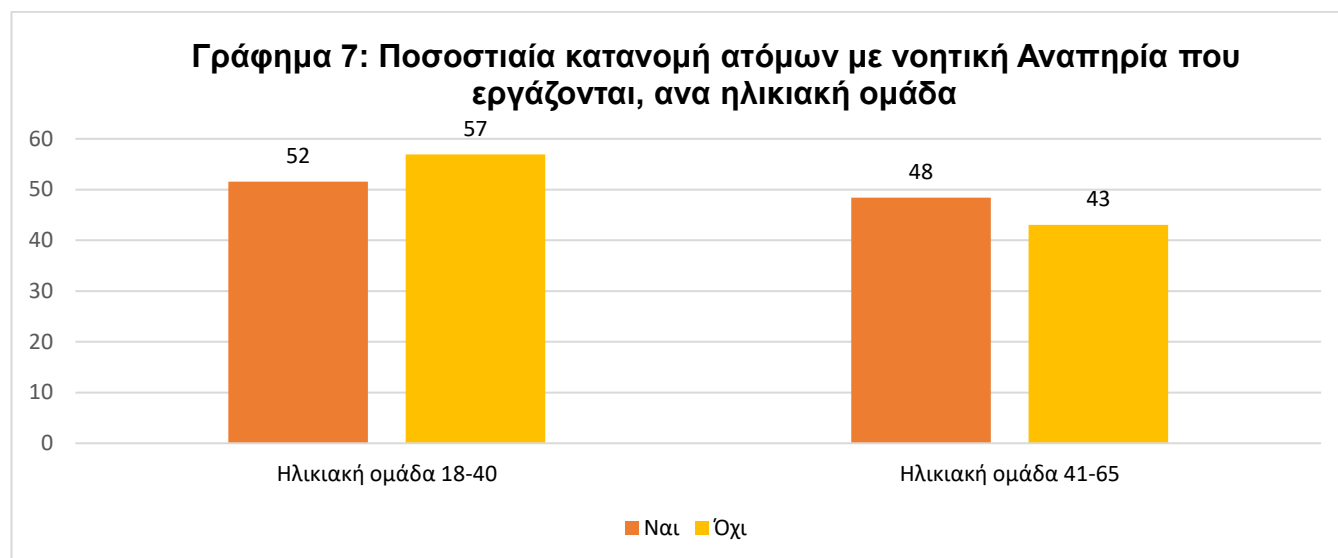
Από τα 57 παιδιά που φαίνεται ότι δεν φοιτούν σε κάποιο σχολείο, τα 8 παιδιά είναι κάτω των 4 ετών και 8 μηνών, άρα μπορεί να μην επέλεξαν να φοιτήσουν από την ηλικία των 3 ετών. Επίσης τα 28 παιδιά είναι μεταξύ 18 – 21 ετών και πιθανόν να τερμάτισαν τη φοίτησή τους νωρίτερα, να μην αιτήθηκαν παράταση μέχρι τα 21. Επίσης 3 παιδιά έχουν φύγει από το σχολείο και εργάζονται. Τα υπόλοιπα 18 παιδιά είτε δεν φοιτούν, για ιατρικούς λόγους, είτε η οικογένεια δεν ανταποκρίθηκε για να μπορούν να επικαιροποιηθούν τα δεδομένα που αφορούν τη φοίτηση του παιδιού τους.

Πίνακας 8: Ποσοστιαία κατανομή φοίτησης παιδιών από 3-21 χρ.

Φοιτούν	Αρ. Ατόμων	%
Σχολεία Τυπικής Εκπαίδευσης⁴	536	60
Ειδικά Σχολεία	303	34
Δεν φοιτούν	57	6
Σύνολο	896	100

⁴ Στα σχολεία τυπικής εκπαίδευσης περιλαμβάνονται τα Νηπιαγωγεία, η προδημοτική εκπαίδευση, η δημοτική εκπαίδευση, η μέση γενική εκπαίδευση και η μέση τεχνική εκπαίδευση.

Στο Γράφημα 7 παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή ΑμεΝΑ από 18-40 χρονών και 41-65 χρονών που εργάζονται. Με βάση το Γράφημα 8 ψηλότερο ποσοστό των ατόμων που δεν εργάζονται είναι τα άτομα ηλικίας από 18-40 χρονών με ποσοστό 57%.

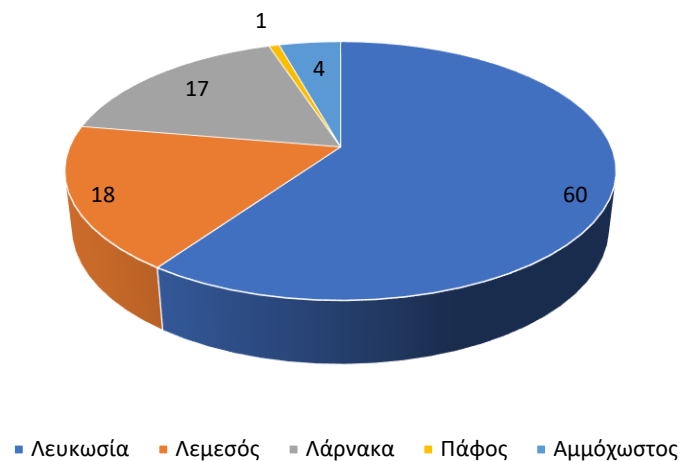
Στον Πίνακα 9 περιλαμβάνονται πληροφορίες για τα ΑμεΝΑ που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της Επιτροπής, η ηλικία τους κυμαίνεται από 20-65 ετών και εργοδοτούνται στην ανοικτή αγορά εργασίας με στήριξη από καθοδηγητή εργασίας ή χωρίς στήριξη. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 9 η μεγαλύτερη ποσοστιαία κατανομή εργοδότησης είναι με στήριξη καθοδηγητή εργασίας (60%) και χωρίς στήριξη (40%).

Πίνακας 9: Ποσοστιαία κατανομή εργοδότησης

Άτομα που εργοδοτούνται στην ανοικτή αγορά	Αρ. Ατόμων	%
Με στήριξη καθοδηγητή εργασίας	138	60
Χωρίς στήριξη	92	40
Σύνολο	230	100

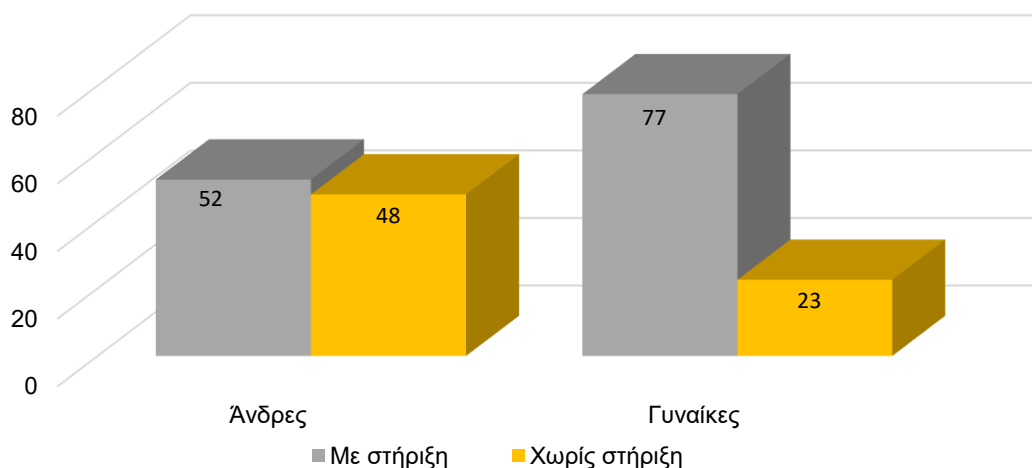
Όπως φαίνεται από το Γράφημα 8 που ακολουθεί, το μεγαλύτερο ποσοστό εργοδότησης με στήριξη σημειώνεται στη Λευκωσία (60%), ακολουθεί η Λεμεσός (18%), η Λάρνακα (17%), η Αμμόχωστος (4%) και τέλος η Πάφος (1%).

Γράφημα 8: Ποσοστό ατόμων που εργοδοτούνται στην ανοιχτή αγορά εργασίας με στήριξη καθοδηγητή εργασίας ανα επαρχία

Στο Γράφημα 9 φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή ΑμεΝΑ που εργοδοτούνται στην ανοιχτή αγορά εργασίας, ανά φύλο. Τα ποσοστά αυτά αφορούν τον αριθμό των 138 ατόμων που περιγράφονται στον Πίνακα 9. Σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2023, το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται χωρίς στήριξη έχει αυξηθεί κατά 3%.

Γράφημα 9: Ποσοστιαία κατανομή ατόμων με νοητική αναπηρία που εργοδοτούνται στην ανοιχτή αγορά εργασίας ανά φύλο

Στον Πίνακα 10 φαίνεται η οικογενειακή κατάσταση των ενήλικων ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της Επιτροπής. Από τα άτομα αυτά, οι 37 είναι και γονείς. Από τους 37 γονείς, οι 16 γονείς έχουν παιδιά που είναι επίσης εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ.

Πίνακας 10: Ποσοστιαία κατανομή οικογενειακής κατάστασης ΑμεΝΑ άνω των 18 ετών

Οικογενειακή κατάσταση	Αρ. Ατόμων	%
Παντρεμένο	53	82
Διαζευγμένοι	9	14
Συμβίο	2	3
Σε διάσταση	1	2
Σύνολο	65	100

Στον πίνακα 11 παρέχονται πληροφορίες για τις υπηρεσίες που λαμβάνουν τα ΑμεΝΑ που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο. Το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων λαμβάνουν υπηρεσίες από Ιδρύματα, Συνδέσμους ή Κέντρα Ημέρας.

Πίνακας 11: Υπηρεσίες που λαμβάνουν τα άτομα με νοητική αναπηρία

Λαμβάνουν υπηρεσίες	Αρ. Ατόμων	%
Ιδρύματα, Συνδέσμους, Κέντρα Ημέρας ⁵	740	65
Νοσοκομείο Αθαλάσσης	2	0
Στέγη Ηλικιωμένων	62	5
Άλλα προγράμματα ^{6 **}	335	29
Σύνολο	1139	100

Στον Πίνακα 12, γίνεται καταγραφή του χώρου διαμονής των ΑμεΝΑ που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της Επιτροπής. Από τα δεδομένα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ΑμεΝΑ (86%) εξακολουθεί να διαμένει με την οικογένειά του.

⁵ Ιδρύματα, Συνδέσμους, Κέντρα Ημέρας: περιλαμβάνει κυρίως τις υπηρεσίες που παρέχονται από Ιδρύματα (Οργανισμοί) όπως Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, Θεοτόκος, τον Άγιο Στέφανο, Μαργαρίτας Λιασίδου, τον Άγιο Χριστόφορο, από Συνδέσμους όπως ο Σύνδεσμος Αυτισμού, Σύνδεσμος Γονέων και Φίλων Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες, Ιασόνειο, Ηλιακτίδα, Σύνδεσμος Καθοδηγητών Εργασίας ή από Κέντρα Ημέρας όπως το ΣΚΕ Πελενδριού, Κέντρο Ευημερίας Στροβόλου, τον Σκαπανέα, τον Απόστολο Λουκά κλπ.

⁶ Άλλα προγράμματα: περιλαμβάνει κυρίως τα σπίτια στην κοινότητα και την κατ' οίκον φροντίδα

Πίνακας 12: Ποσοστιαία κατανομή διαμονής των ατόμων με νοητική αναπηρία

Διαμονή	Αρ. Ατόμων	%
Οικογενειακό σπίτι με την οικογένεια	2344	86
Ίδρυμα ⁷	153	6
Σπίτι στην κοινότητα	119	4
Σε δικό του σπίτι μόνος	91	3
Υποστηριζόμενη Διαβίωση	8	0
Οίκος Ευγηρίας	6	0
Σε δικό του σπίτι με σύζυγο/σύντροφο	4	0
Σύνολο	2725	100

Όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση των γονιών των ΑμεΝΑ που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της Επιτροπής, ένα μεγάλο ποσοστό των πατεράδων είναι συνταξιούχοι (21%) ή απεβίωσαν (26%). Επίσης, όσον αφορά τις μητέρες το 34% είναι οικοκυρές, το 22% συνταξιούχοι ενώ το 17% έχουν αποβιώσει.

Επίσης το 11,30% των ατόμων που περιλαμβάνονται στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ έχουν διαζευγμένους γονείς (308 άτομα).

Τέλος, κάποια από τα ΑμεΝΑ που περιλαμβάνονται στο Μητρώο έχουν χάσει και τους δύο τους γονείς. Συνολικά έχουν χάσει και τους δύο τους γονείς 350 άτομα από τα 2725 άτομα του Μητρώου (12,8%).

⁷ Διαμένει σε ίδρυμα: περιλαμβάνει διαμονή 24ωρης βάσεις όπως Ίδρυμα Θεοτόκος, Ίδρυμα Άγιος Στέφανος, Κέντρο Δημερεύουσας Φροντίδας Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Άγιος Γεώργιος - Χριστάκης Χασάπης, Στέγες Ηλικιωμένων και Ψυχιατρική Πτέρυγα του Νοσοκομείου Αθαλάσσης.

Παράρτημα 6Α: Δημογραφικά στοιχεία ατόμων με νοητική αναπηρία με βάση το Μητρώο της Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

Η Επιτροπή έχει ένα κατάλογο
που γράφει όλα τα άτομα με νοητική αναπηρία της Κύπρου.
Ο κατάλογος αυτός ονομάζεται Μητρώο.

Το 2024 στο Μητρώο είχε 2725 άτομα με νοητική αναπηρία
Τα 1611 άτομα ήταν άντρες
Και τα 1114 ήταν γυναίκες
Τα πιο πολλά άτομα ήταν οι άντρες.

Στο Μητρώο είναι γραμμένα άτομα από όλες τις ηλικίες
τα περισσότερα άτομα του μητρώου είναι από 21-40 χρονών.
Στον πίνακα γράφει τις ηλικίες των ατόμων

Ηλικία	Αρ. Ατόμων
0 - 20	597
21 - 40	1001
41 - 60	725
61 -80	383
81 +	19
Σύνολο	2725

Στο Μητρώο γράφει και τον βαθμό νοητικής αναπηρίας του κάθε ατόμου
Τα πιο πολλά άτομα έχουν μέτρια νοητική αναπηρία
Στον πίνακα γράφει τον βαθμό της νοητικής αναπηρίας
και πόσα άτομα είναι στον κάθε βαθμό.

Βαθμός νοητικής αναπηρίας	Αρ. Ατόμων
Ελαφριά	877
Μέτρια	1073
Σοβαρή	610
Μη διαθέσιμο	14
Σύνολο	2725

Στο Μητρώο γράφει σε ποια πόλη μένουν τα άτομα.

Τα πιο πολλά άτομα μένουν στη Λευκωσία

Στον πίνακα φαίνεται πόσα άτομα μένουν σε κάθε πόλη.

Επαρχία	Αρ. Ατόμων
Λευκωσία	1029
Λεμεσός	717
Λάρνακα	534
Αμμόχωστος	207
Πάφος	238
Σύνολο	2725

Κάποια από τα άτομα του Μητρώου έχουν και σύνδρομο

Όπως είναι το Σύνδρομο Ντάουν, ο Αυτισμός και πολλά άλλα.

Κάποια άτομα μπορεί να έχουν και σωματική αναπηρία

Όπως δυσκολίες στην κίνηση, δυσκολίες στην όραση.

Η Επιτροπή γράφει και ποια παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο

Και σε ποιο σχολείο πηγαίνουν

Κάποια παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο της γειτονιάς τους

Κάποια πηγαίνουν σε ειδικό σχολείο

Στον πίνακα γράφει σε ποιο σχολείο πηγαίνουν τα παιδιά

Φοιτούν	Αρ. Ατόμων
Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο, Τεχνική	536
Ειδικά Σχολεία	303
Δεν φοιτούν	57
Σύνολο	896

Στο Μητρώο γράφει και ποια άτομα εργάζονται

Εργάζονται συνολικά 230 άτομα

Τα 138 άτομα εργάζονται με στήριξη

Τα 92 άτομα εργάζονται χωρίς στήριξη

Τα πιο πολλά άτομα που εργάζονται ζουν στη Λευκωσία

Τα 55 άτομα που είναι στο Μητρώο είναι παντρεμένα

Οι 37 έχουν και δικά τους παιδιά

Κάποιοι έχουν χωρίσει.

Στο Μητρώο γράφει και που πηγαίνουν τα άτομα μετά το σχολείο

Τα πιο πολλά άτομα πηγαίνουν σε Κέντρα Ημέρας

Στο Μητρώο γράφει και που μένουν τα άτομα

Τα πιο πολλά άτομα μένουν στο σπίτι με τους γονείς τους

Λίγα άτομα σε σπίτια στην κοινότητα

Στον πίνακα φαίνεται που μένουν τα άτομα

Διαμονή	Αρ. Ατόμων
Οικογενειακό σπίτι με την οικογένεια	2344
Ίδρυμα	153
Σπίτι στην κοινότητα	119
Σε δικό του σπίτι μόνος	91
Υποστηριζόμενη Διαβίωση	8
Οίκος Ευγηρίας	6
Σε δικό του σπίτι με σύζυγο/σύντροφο	4
Σύνολο	2725

Παράρτημα 7: Δημογραφικά στοιχεία από τη δράση της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ)

Οι πίνακες και τα γραφήματα που ακολουθούν, βασίζονται στα δεδομένα που ήταν καταγεγραμμένα μέχρι τον Δεκέμβριο του 2024 στο αρχείο που διατηρεί η Συντονιστική Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ)⁸.

Στον Πίνακα 1 φαίνεται ο αριθμός οικογενειών που εξυπηρετήθηκαν από τους Λειτουργούς Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΛΕΠΠ), σε κάθε Επαρχία. Σύμφωνα με τον πιο κάτω πίνακα, βλέπουμε ότι από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2024 οι ΛΕΠΠ χειριστήκαν 238 νέα περιστατικά Παγκύπρια.

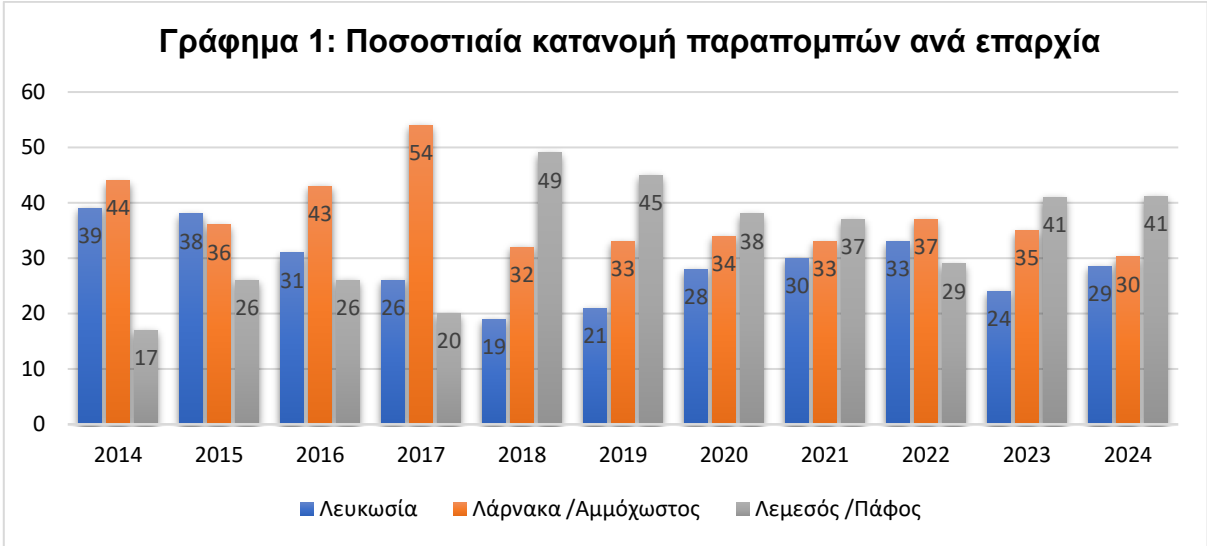
Από τον Σεπτέμβριο του 2006 που ξεκίνησε η λειτουργία της Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2023 έχουν εξυπηρετηθεί συνολικά 2676 οικογένειες.

Πίνακας 1: Αριθμός οικογενειών που εξυπηρετήθηκαν από τη ΣΥΕΠΠ κατά επαρχία

Έτος Παραπομπής	Επαρχία			Σύνολο
	Λευκωσία	Λάρνακα /Αμμόχωστος	Λεμεσός /Πάφος	
2006	16	16	4	36
2007	48	57	42	147
2008	30	48	53	131
2009	23	48	33	104
2010	47	57	40	144
2011	41	39	29	109
2012	15	42	34	91
2013	26	52	25	103
2014	36	40	16	92
2015	42	40	29	111
2016	36	50	30	116
2017	36	69	26	131
2018	32	53	82	167
2019	40	62	83	185
2020	59	70	80	209
2021	53	67	59	179
2022	63	69	54	186
2023	48	68	81	197
2024	68	72	98	238
Σύνολο	759	1011	906	2676

⁸ Μετά από ενημέρωση και γραπτή συγκατάθεση των γονιών, τα δεδομένα καταγράφονται στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

Στο Γράφημα 1 φαίνεται η ποσοστιαία κατανομή παραπομπών ανά Επαρχία για την περίοδο από το 2014-2024. Το ποσοστό παραπομπών για την επαρχία Λευκωσίας είναι 29%, για τις επαρχίες Λάρνακας/Αμμοχώστου 30% και της Λεμεσού/Πάφου 41%. Σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2023 παρατηρείται αύξηση κατά 5% στις παραπομπές τις επαρχίας Λευκωσίας και αντίστοιχη μείωση για την επαρχία Λάρνακας. Το ποσοστό για την επαρχία Λεμεσού παραμένει το ίδιο.

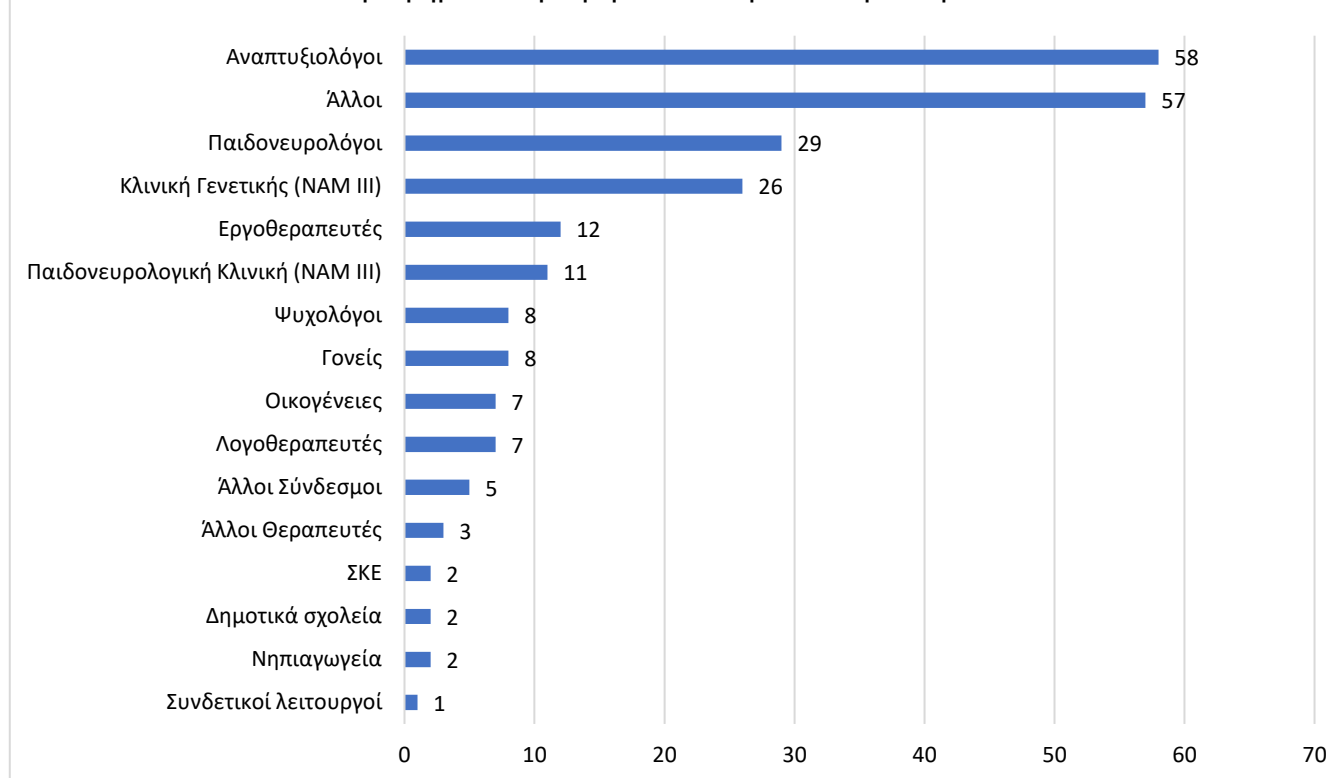
Στον Πίνακα 2 φαίνεται το φύλο των παιδιών που εξυπηρετήθηκαν κατά το 2024 ανά επαρχία. Το συνολικό ποσοστό αγοριών (71%) που εξυπηρετήθηκαν είναι αρκετά μεγαλύτερο από το ποσοστό των κοριτσιών (29%). Δεν παρατηρείται κάποια ουσιαστική μεταβολή σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2023, ως προς την κατανομή φύλου.

Πίνακας 2: Κατανομή φύλου κατά επαρχία

Φύλο	Λευκωσία	Λάρνακα/ Αμμόχωστος	Λεμεσός/ Πάφος	Σύνολο/ Ποσοστό
Κορίτσια	18	20	32	70 (29%)
Αγόρια	50	52	66	168 (71%)
ΣΥΝΟΛΟ	68	72	98	238

Οι ΛΕΠΠ δέχονται παραπομπές από ειδικούς γιατρούς, θεραπευτές (λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, φυσιοθεραπευτές), ψυχολόγους, κρατικές υπηρεσίες/τμήματα, από οικογένειες που εξυπηρετούνται ήδη ή γνωρίζουν τη ΣΥΕΠΠ, αλλά και από τους ίδιους τους γονείς του παιδιού. Στην κατηγορία «Άλλοι» περιλαμβάνονται άλλοι ειδικοί γιατροί όπως παιδοψυχίατροι, ψυχίατροι, γενετιστές, Κοινωνικοί Λειτουργοί κλπ. Στο πιο κάτω γράφημα παρουσιάζονται τα αριθμητικά δεδομένα από τις παραπομπές που έγιναν κατά το 2024.

Γράφημα 2: Αριθμητικά δεδομένα παραπομπών

Στον Πίνακα 3 που ακολουθεί φαίνεται ότι οι περισσότερες παραπομπές στη ΣΥΕΠΠ κατά το 2024 έγιναν όταν τα παιδιά ήταν ηλικίας 2-5 ετών (137 παιδιά). Φαίνεται ότι στην ηλικία αυτή γίνονται οι περισσότερες διαγνώσεις από τους ειδικούς που παρακολουθούν τα παιδιά.

Ωστόσο, ένας αριθμός παιδιών (65 παιδιά) παραπέμφθηκαν στη ΣΥΕΠΠ μετά την ηλικία των 6 ετών, επιβεβαιώνοντας την απουσία υπηρεσιών στήριξης και ενημέρωσης των γονιών που έχουν παιδιά με νοητική αναπηρία ή αναπτυξιακές διαταραχές. Φαίνεται επίσης να υπάρχει ανάγκη ενημέρωσης των οικογενειών από τους ειδικούς που εντοπίζουν την αναπηρία ή αναπτυξιακή διαταραχή για τη ΣΥΕΠΠ.

Πίνακας 3: Κατανομή ηλικίας παιδιών που εξυπηρετούνται από τη ΣΥΕΠΠ κατά επαρχία

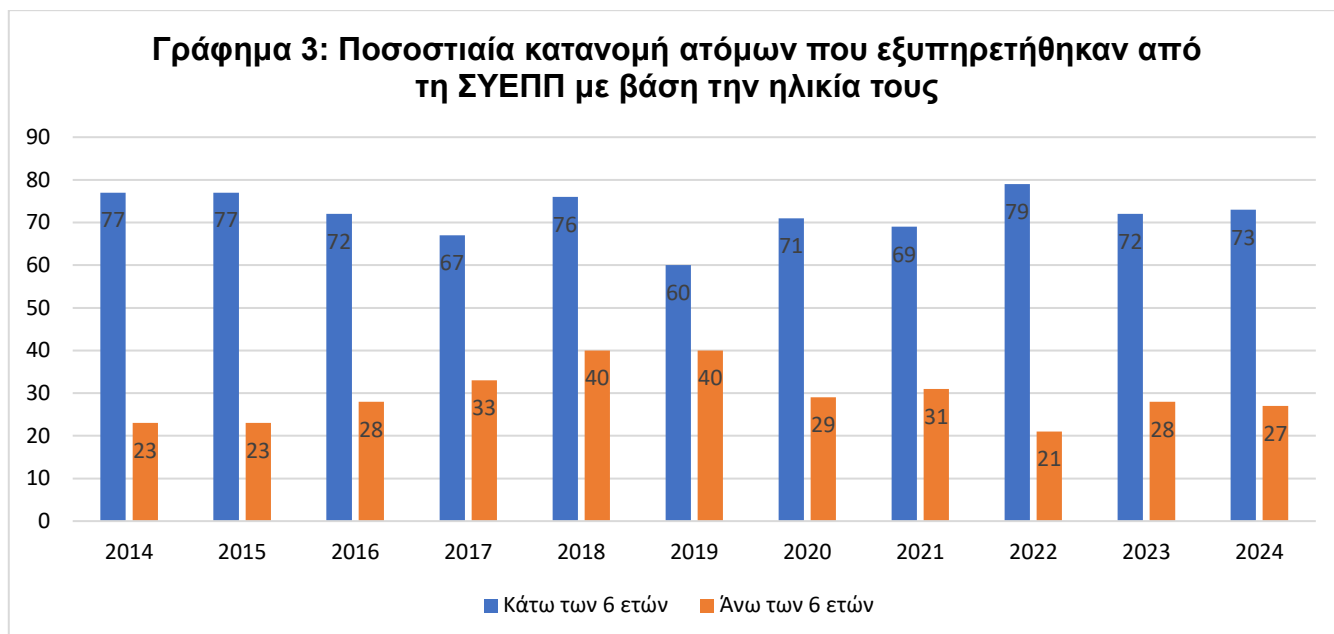
Ηλικία	Λευκωσία	Λάρνακα/ Αμμόχωστος	Λεμεσός/ Πάφος	Σύνολο
0 - 1	3	2	2	7
1 - 2	3	4	1	8
2 - 3	21	10	17	48
3 - 4	16	15	18	49
4 - 5	9	9	22	40
5 - 6	8	6	7	21
6 - 7	0	7	14	21
7 - 8	4	7	2	13
8 +	4	12	15	31
ΣΥΝΟΛΟ	68	72	98	238

Στον Πίνακα 4 φαίνεται ο αριθμός και το ποσοστό παιδιών που εξυπηρετήθηκαν από τη ΣΥΕΠΠ με βάση την ηλικιακή τους ομάδα (άνω ή κάτω των 6 ετών). Στα 18 χρόνια λειτουργίας της ΣΕΕΠΠ έχουν εξυπηρετηθεί συνολικά 700 παιδιά που ξεπερνούν την ηλικία των 6 ετών. Παρόλο που το ποσοστό κατά καιρούς μειώνεται, είναι ενδεικτικό του ότι εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη επέκτασης των υπηρεσιών και σε οικογένειες με παιδιά μεγαλύτερων ηλικιών.

Πίνακας 4: Συγκεντρωτικοί αριθμοί και ποσοστιαία τιμή παιδιών που εξυπηρετήθηκαν στα χρόνια λειτουργίας της ΣΥΕΠΠ με βάση την ηλικιακή τους ομάδα

Χρονολογία	Παιδιά μέχρι 6 ετών (> 6)	Παιδιά άνω των 6 ετών (< 6)	Σύνολο
2006	30 (83%)	6 (17%)	36
2007	106 (72%)	41 (28%)	147
2008	91 (69%)	40 (31%)	131
2009	80 (77%)	24 (23%)	104
2010	84 (58%)	60 (42%)	144
2011	79 (72%)	30 (28%)	109
2012	66 (73%)	25 (27%)	91
2013	75 (73%)	28 (27%)	103
2014	71 (77%)	21 (23%)	92
2015	86 (77%)	25 (23%)	111
2016	83 (72%)	33 (28%)	116
2017	88 (67%)	43 (33%)	131
2018	127 (76%)	40 (24%)	167
2019	110 (60%)	75 (40%)	185
2020	149 (71%)	60 (29%)	209
2021	124 (69%)	55 (31%)	179
2022	147 (79%)	39 (21%)	186
2023	142 (72%)	55 (28%)	197
2024	173 (73%)	65 (27%)	238
Σύνολο	1911 (71%)	765 (29%)	2676

Όπως φαίνεται από το γράφημα που ακολουθεί, το ποσοστό παιδιών που εξυπηρετήθηκαν από τη ΣΥΕΠΠ και ήταν άνω των 6 ετών, παραμένει περίπου στα ίδια επίπεδα σε σύγκριση με το 2023. Ωστόσο παραμένει σε πιο χαμηλά επίπεδα σε σύγκριση με τα έτη 2018 – 2019 όπου το ποσοστό ήταν 40%.

Παράρτημα 7Α: Δημογραφικά στοιχεία από τη δράση της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ)

Η Επιτροπή λειτουργεί ένα πρόγραμμα για τα μικρά παιδιά
Το πρόγραμμα αυτό ονομάζεται Έγκαιρη Παιδική Παρέμβαση
Τα άτομα που δουλεύουν σε αυτό το πρόγραμμα
ονομάζονται Λειτουργοί Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
Μια Λειτουργός εργάζεται στη Λευκωσία,
μια στη Λεμεσό και την Πάφο και
μια στη Λάρνακα και την Αμμόχωστο

Οι Λειτουργοί μιλούν με τους γονείς των παιδιών
Όταν έχουν νοητική αναπηρία ή αυτισμό
Και τους βοηθούν

Το 2024 οι λειτουργοί μίλησαν με 238 οικογένειες
Στη Λευκωσία μίλησαν με 68 οικογένειες
Στην Λάρνακα και την Αμμόχωστο μίλησαν με 72 οικογένειες και
Στη Λεμεσό και την Πάφο μίλησαν με 98 οικογένειες.

Τα πιο πολλά παιδιά ήταν αγόρια
Τα 168 ήταν αγόρια και
Τα 70 ήταν κορίτσια

Οι οικογένειες μαθαίνουν για την Έγκαιρη Παιδική Παρέμβαση
Από τους γιατρούς
Από τους θεραπευτές
Από τα σχολεία

Από άλλες οικογένειες που ήρθαν στην Υπηρεσία

Οι Λειτουργοί μιλούν με τις οικογένειες

Που έχουν μικρά παιδιά

Από 1 χρονών μέχρι και 12 χρονών

Παράρτημα 8: Δεδομένα από την εξέταση παραπόνων

Μια από τις αρμοδιότητες της ΕΠΑΝΑ είναι η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με νοητική αναπηρία και ο καταρτισμός εκθέσεων και εισηγήσεων για την αντιμετώπισή τους. Κάθε χρόνο ένας μεγάλος αριθμός ΑμεΝΑ ή/και οικογένειες ΑμεΝΑ αποτείνονται στα γραφεία της Επιτροπής για να αναφέρουν παράπονα και δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και να ζητήσουν καθοδήγηση για την επίλυσή τους.

Κατά το 2024 η Επιτροπή δέχθηκε 198 παράπονα/αιτήματα και στον πιο κάτω πίνακα φαίνεται ο αριθμός τους, κατηγοριοποιημένα ανά θέμα.

Πίνακας 1: Αριθμός παραπόνων /αιτημάτων που δέχθηκε η ΕΠΑΝΑ κατά το 2024

Είδος παραπόνου	Αριθμός
Οικονομικό	68
Φροντίδα	34
Στήριξη/Ενημέρωση	28
Δικαιοπρακτική ικανότητα	19
Άλλα	18
Εργοδότηση / απασχόληση	13
Καταπάτηση δικαιωμάτων	11
Εκπαίδευση	5
Υγεία	2

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, φαίνεται ότι τα περισσότερα παράπονα/αιτήματα για τα οποία έγινε αναφορά, είχαν να κάνουν με οικονομικά θέματα. Τα περισσότερα αιτήματα αφορούσαν την διακοπή επιδόματος, την καθυστέρηση εξέτασης των αιτήσεων και καταβολής αναδρομικών ΕΕΕ, επίσης αφορούσαν την παροχή επιπρόσθετου επιδόματος φροντίδας, ενοικίου, έκτακτων αναγκών, το συνυπολογισμό επιδομάτων, την απαλλαγή από τη συμπληρωμή του ΓεΣΥ, θέματα που αφορούν στην μεταβίβαση περιουσίας των ΑμεΝΑ και το φόβο των γονιών για διακοπή του ΕΕΕ.

Επίσης, αρκετά μεγάλος αριθμός παραπόνων αφορούσε θέματα που σχετίζονταν με τη φροντίδα των ΑμεΝΑ. Υπήρξαν παράπονα ή αιτήματα για ένταξη ΑμεΝΑ σε Κέντρα Ημέρας ή σε κατοικίες υποστηριζόμενης διαβίωσης, την ανάγκη εξειδικευμένης φροντίδας ή/και 24ωρης φροντίδας, την ανάγκη προσωπικού συνοδού/βοηθού, την άρνηση παροχής επιδόματος φροντίδας, τη μη έγκριση άτυπης φροντίδας, το χαμηλό επίδομα φροντίδας που δίνεται στα ΑμεΝΑ κλπ.

Στην κατηγορία «Στήριξη/Ενημέρωση», περιλαμβάνονται αιτήματα όπως: ενημέρωση για ωφελήματα ΑμεΝΑ από διάφορες υπηρεσίες, ενημέρωση για τα δικαιώματα των ΑμεΝΑ, ψυχολογική στήριξη των ίδιων των ΑμεΝΑ και των οικογενειών τους, διερεύνηση για εγγραφή στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ, καθοδήγηση στη συμπλήρωση αιτήσεων, ενημέρωση δικηγόρων για θέματα νομοθεσίας σχετικά με τα ΑμεΝΑ κ.α.

Επίσης, κατά το 2024 υπήρχαν 19 παράπονα/αιτήματα για θέματα που αφορούσαν τη δικαιοπρακτική ικανότητα των ΑμεΝΑ, όπως την έκδοση διαταγμάτων διαχείρισης, την άρνηση ανοίγματος λογαριασμού από τράπεζα, προβλήματα με τη μεταβίβαση περιουσίας, την απόσπαση χρημάτων από φροντιστή και αγνώστους κ.α.

Στην κατηγορία «Άλλα», καταγράφονται παράπονα που ήταν πιο γενικά και δεν ενέπιπταν σε κάποια από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Ενδεικτικά, αναφέρονταν σε αίτημα για απαλλαγή από το στρατό, για το κενό που υπάρχει στην καλοκαιρινή απασχόληση των ΑμεΝΑ, την έλλειψη επικοινωνίας με ΥΚΕ, την αγορά τεχνικών μέσων/εξοπλισμού, έλλειψη στεγαστικών σχεδίων, απουσία υποστηρικτικών υπηρεσιών, αιτήματα πληροφόρησης για τα ωφελήματα των ΑμεΝΑ κτλ.

Υπήρξαν επίσης 13 αιτήματα που αφορούσαν την εργοδότηση/απασχόληση των ΑμεΝΑ. Τα περισσότερα παράπονα αφορούσαν την απασχόληση με καθοδηγητή εργασίας. Επίσης, κάποια αιτήματα αφορούσαν ενημέρωση για τον νόμο της ποσόστωσης, τα σχέδια κινήτρων του Τμήματος Εργασίας, ανεργία των ΑμεΝΑ καθώς επίσης διευκολύνσεις εργοδότησης των γονέων τους.

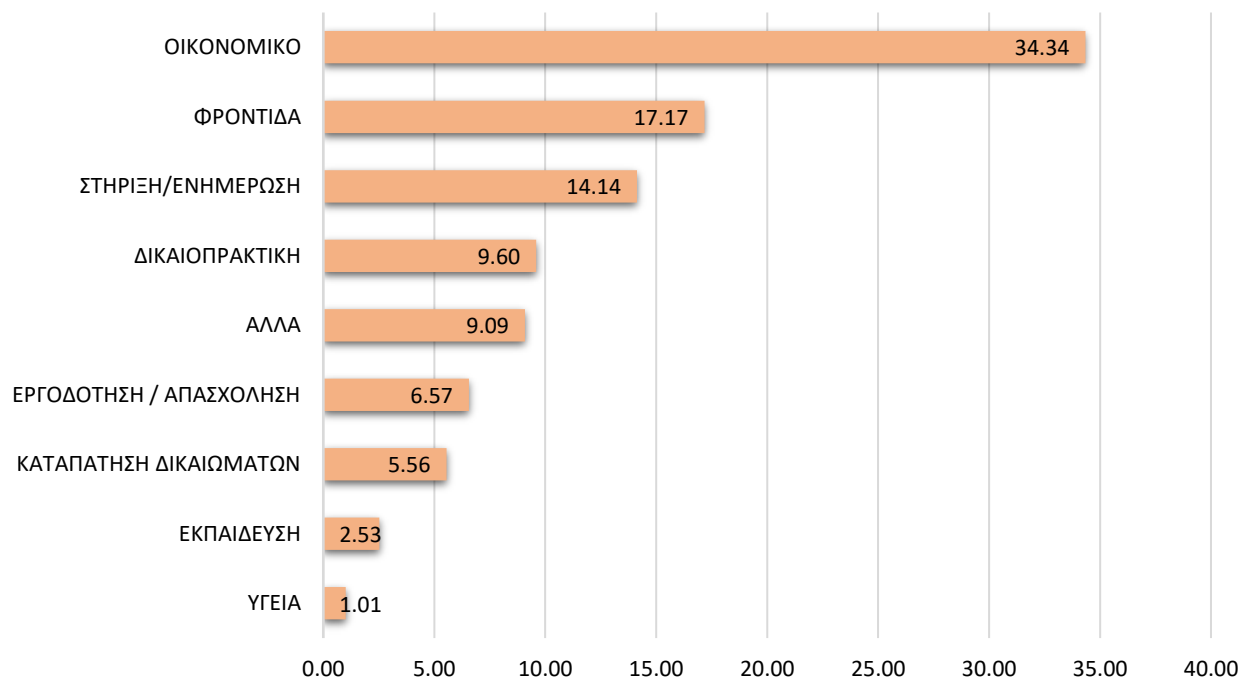
Στην κατηγορία «Καταπάτηση δικαιωμάτων», όπου κατά το 2024 υποβλήθηκαν 11 παράπονα, περιλαμβάνονται παράπονα/αιτήματα που αφορούν ακατάλληλη συμπεριφορά από κρατικούς λειτουργούς, ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης στο σπίτι/παραμέληση ατόμου, κακοποίηση ΑμεΝΑ από την οικογένεια του, σεξουαλική παρενόχληση, υποχρεωτική νοσηλεία στο ψυχιατρείο, έλλειψη προσβασιμότητας σε κοινόχρηστους χώρους κ.α.

Υπήρχαν επίσης κάποια παράπονα που αφορούσαν στην «Ένταξη & Εκπαίδευση» των ΑμεΝΑ και αφορούσαν αίτημα απαλλαγής από συγκεκριμένα μαθήματα, τη μη παροχή εξατομικευμένων προγραμμάτων, καθυστέρηση στην αξιολόγηση από την ΥΕΨ και την απόδοση του τίτλου του «Παρατηρητή», αντί απολυτηρίου.

Τέλος, υπήρξαν και παράπονα που αφορούσαν την «Υγεία» και συγκεκριμένα, αφορούσαν την ανάγκη για μετακίνηση ΑμεΝΑ σε Ιατρικό Κέντρο στο Εξωτερικό και την μη παροχή Ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

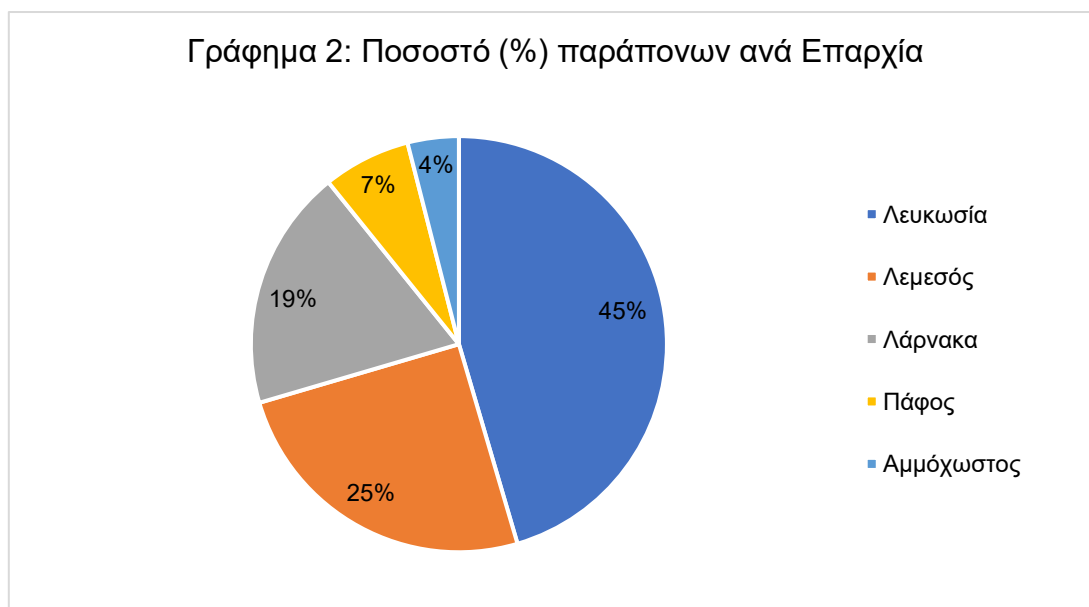
Στο Γράφημα 1 που ακολουθεί, φαίνεται το ποσοστό (%) των παραπόνων/αιτημάτων που εξετάστηκαν κατά το 2024 ανά είδος παραπόνου.

Γράφημα 1: Ποσοστό (%) παραπόνων/αιτημάτων που εξετάστηκαν κατά το 2024 ανά θέμα

Στο πιο κάτω γράφημα φαίνεται ο αριθμός των παραπόνων/αιτημάτων που δέχθηκε η ΕΠΑΝΑ ανά Επαρχία (Γράφημα 2). Όπως φαίνεται, το μεγαλύτερο ποσοστό παραπόνων/αιτημάτων δέχεται η Επαρχία Λευκωσίας, ενώ το μικρότερο αφορά την επαρχία Αμμοχώστου.

Γράφημα 2: Ποσοστό (%) παράπονων ανά Επαρχία

Παράρτημα 8Α: Δεδομένα από την εξέταση παραπόνων

Η Επιτροπή μαθαίνει για τα παράπονα που έχουν τα άτομα με νοητική αναπηρία και οι οικογένειες τους. Το 2024 έγιναν 198 παράπονα. Τα πιο σημαντικά παράπονα είναι:

Για οικονομικά θέματα έγιναν 68 παράπονα:

Επειδή κόβουν το ΕΕΕ
Επειδή μειώνουν ή σταματούν άλλα επιδόματα
Επειδή δεν δίνουν επίδομα φροντίδας ή ενοίκιο
Επειδή τα άτομα δεν μπορούν να έχουν περιουσία

Για τη φροντίδα των ατόμων έγιναν 34 παράπονα:

Γιατί δεν δέχονται τα άτομα σε κάποια κέντρα ημέρας
Επειδή δεν έχει θέσεις σε κατοικίες υποστηριζόμενης διαβίωσης
Επειδή κάποια άτομα δεν βρίσκουν φροντιστή
Κάποια άτομα χρειάζονται προσωπικό βοηθό και δεν υπάρχουν
Κάποια άτομα παίρνουν πολύ λίγα χρήματα για να πληρώνουν τον φροντιστή

Επίσης 28 οικογένειες ήθελαν βοήθεια:

για τα δικαιώματά τους:
ήθελαν ψυχολογική στήριξη
ήθελαν να μάθουν αν μπορούν να γραφτούν στο Μητρώο της Επιτροπής
ήθελαν βοήθεια για να συμπληρώσουν αιτήσεις

Για τη δικαιοπρακτική ικανότητα έγιναν 19 παράπονα:

Οι τράπεζες ζητούν διάταγμα διαχείρισης της περιουσίας

Οι τράπεζες δεν ανοίγουν τραπεζικό λογαριασμό στα άτομα

Οι γονείς δεν ξέρουν αν μπορούν να δώσουν περιουσία στα παιδιά τους

Κάποιοι εκμεταλλεύονται τα άτομα με νοητική αναπηρία

Έγιναν και 13 παράπονα για την εργασία:

Κάποιοι θέλουν βοήθεια για να βρουν δουλειά

Κάποιοι έχουν παράπονα από το άτομο που τους βοηθά στη δουλειά

Κάποιοι θέλουν πληροφορίες για τα σχέδια που έχει το κράτος για την εργασία τους

Τα 11 παράπονα αφορούσαν καταπάτηση δικαιωμάτων των ατόμων:

Είπαν για ακατάλληλη συμπεριφορά από το κράτος

Είπαν για ακατάλληλες συνθήκες διαβίωσης

Είπαν για κακοποίηση

Για σεξουαλική παρενόχληση

Για έλλειψη προσβασιμότητας

Έγιναν και άλλα παράπονα για άλλα θέματα όπως:

Για την υγεία

Για το σχολείο

Για το ότι δεν υπάρχουν σχέδια για να κάνουν το σπίτι τους προσβάσιμο

Τα παράπονα ήταν από όλες τις πόλεις:

80 από άτομα που μένουν Λευκωσία

44 από Λεμεσό

33 από Λάρνακα

12 από Πάφο

7 από την Αμμόχωστο